

A MI LAPUNK

Juniusi levél

Írta: Szalatnai Rezső

Amikor e sorok szemeitek elé vonódnak, ti még az iskola falai közt vagytok. De a napok egyre jobban fogynak, meleg és párás és fáradt napok s eljön az pillanat, amikor néma múzeummá válik a szürke iskola-épület. Eljön a nyár s ti széjjelszóródtok valamennyien: a városok, falvak és tanyák felé.

De itt valamennyien találkozni fogtok a közvetlen étellel s az ő alkotóival és szenvedőivel, az emberekkel. Azok közül is elsősorban a fiatalokkal, a ti nemzedéketek tagjaival. Nem egy diákiú elüli az esték egész sorát a parasztfiúval, a munkás gyermekével, akivel együtt játszott egykor az akácfa alatt. Város és falú, iskola és élet, villanykörte és petroleumlámpa, regény és valóság döbbenetes találkozója lesz ez.

Mi közöttök hozzá? Nagyon sok és úgy tűnik föl: e válságos években, itt Szlovénzkón, csak néktek, fiatal magyaroknak, van közösségetek az ezernyi ezer tömegekben élő sorsosaitokkal. Mert ti tudtok még tiszta szemekkel és kezekkel az élet dolgaihoz nyúlni s tervekkel törődni. A nyár a tiétek, szabadságtok ez, élveztétek is, mert újra és újra dolgozni kell néhány hét múlva.

De tudnotok kell, hogy a mai diák nyara más, mint a régi diáké volt. Hisz a mai diák is más, mint a húsz év előtti. Fiatal korban, amikor egy élet teljes alapjai rakódnak le bennetek, ne legyetek tudatlanok, ne váljatok jellemtelenekké. Ez az első minden parainezis sorai között. A műveltség és a ragyogó jellem minden ember legnagyobb fegyverei közé tartozik

Vannak fiatalok, akik e kettővel tökéletesen megelégednek. Akiknek sok szép könyvük van, képekről, filmekről tudnak beszélni, ismerik a léghajó szerkezetét és az etika törvényeit, szívük tiszta, cselekedeteik rendesek. De a világban úgy élnek, mint egy aranyhal az akváriumban. Hivatkoznak a könyvek betűire, magára a Betűre. ami szent és sérthetetlen, ők löbbit nem akarnak az életben tenni.

Pedig nyilvánvaló, hogy egy ember nem tudja átlépni a tömegeket. Mi emberek százezrei és milliói közt élünk s aki fiatal, tiszta és tudó, az előtt nem titok az, hogy a mai élet rossz és az emberek nyomorúságban élnek. Tanulmányok eszmékről és írtatok csillogószavú dolgozatokat örök eszményekről, de hol vannak ezek akkor, amikor az iskolakapu bezárul mögöttetek s ti ott álltok az utcán? Irtózatossal fog el akkor. Érzitek azt, hogy az iskolán kívül van valami, ami nagyobb lecke, mint a cosinus-tétel vagy az angol orosz-lányszívű Rikárd hősi tettei. Nos: utat kell keresni és találni az élet valóságához, az emberekhez!

Az a diák, aki először sejt fel, hogy a tudomány nem a tudományért van, a múlt nem a múltért létezik, hanem a jövőért van: megkapta az első lökést a valóság felé. Itt pedig másként kell látni mindent, mint a katedra előtt. *Beszélgessetek munkanélküli emberekkel, járjatok el parasztnak munkájához, hallgassátok meg a középszintű embert és hasonlítsátok mindezt össze azokkal, akiknek ilyenkor legfőbb gondját az képezi, hogy melyik tengeri fürdő bárjában ragasszák a saxofonos homlokára a bankót.*

Az életnek — fiúk és lányok! — urai és szolgálói vannak. Az iskola is jövődó

urakat és jövődő szolgálkat nevel. Ez a lényeg. De ti hallottátok és olvastátok, hogy a szabadság, egyenlőség, testvériség az, amit a társadalom önmagáért Parainezisének első lapjára írt. Ez legyen nyári szemlélődések vezérfonala, amikor találkoztok az érsek-ujvári földmunkással, a rimaszombati nyugdíjossal és a tiszaháti paraszttal. Menjete az életem a nyár független heteiben, nyissátok ki szemeteke és legyete igaz fiatalok, mai emberek, nem tánchocok, hanem az igazság katonái.

A hősök

Irta: Móricz Zsigmond

Az egész esztendőt együtt rendetlenkedték. Által. Ami csíny esett az iskolában, annak mind ők voltak a szerzői. Nem is lehetett különbséget tenni, hogy Zoltán-e a pajkosabb vagy Géza; Géza-e a furfangosabb vagy Zoltán? Sohasem volt titkuk egymás előtt, sohasem irigyelték egymástól a dicsőséget, — ha valamelyiknek valami huncutság jutott eszébe, rögtön beavatta a másikat is. Mindenik boldog volt, ha kedves pajtásának örömet szerezhetett. Szóval igazi jóbarát volt a két fiú. Vagy Kerek tanár úr szavával: „inkarnátus két gazfickó“.

Mikor eljött a vizsga ideje, a fiúk folyvást aggasztóbban érezték, hogy a világ és a tanárok méltánytalanok. Nem hogy megjutalmaznák őket egész évi szorgalmatosságukért, hanem biztosan, sajnos, biztosan megbuktatják.

Szomorúan kóvályogtak az iskolakertben és tárgyalták az ügyet.

— Zoltán, én meg fogok bukni — szolt Géza.

— Nem, Géza, engem buktatnak meg.

— Nem téged, nem. Engem németből, latinból. Hortobágyi is haragszik rám, talán történetből is.

— Én bukom meg, Géza. Német, számtan biztos, talán a latin is.

— Az igazságtalanság.

— A tied igazságtalanság.

Igy versenyeztek egymással. S ahelyett, hogy tanultak volna, a vizsga előtti napokon folyvást arról beszéltek, hogy mennyi igazságtalanság éri az embert.

Eljött az osztályozó konferencia napja. A tanár urak összegyűltek az első emeleti nagy tanácskozó teremben s óriási rovatos ívekbe írták be sorra a tanulók kalkulussait.

Félelmes esemény ez. Ilyenkor a pedellus senkit sem ereszt be a kollégiumba s a fiuk szorongó lélekkel és gyötrelmes gondolatokkal néznek tel az utcáról a nagy ablakokra. Kettő-három, ha összetalálkozik, aggódva súgja egymásnak, hogy:

— Klasszifikálnak!

Aki ludasnak érzi magát, rettegő szívvel vonja válla közé a nyakát.

— Most befütene! — suttogja.

Benedek Zoltán meg Csikós Géza járnak a legbúsabb képpel. Most bezzeg nem kacagnak, nem ugrándoznak és nem jár görbe úton az eszüik. Nem mernek egymás szeme elébe sem kerülni. Mind a kettőn lelkiismereti furdalások vettek erőt és becsületükre válik, hogy egyik sem magáért, hanem a másikért busul.

— Istenem, — gondolja Zoltán az iskolakertben sétálva — igaz van Gézának, megbukik ő háromból vagy négyből is, mert megérdemli. És akkor ismételnie kell az osztályt. Elmarad tőlem, pedig én vagyok az oka. Ha én nem lettem volna, ő ép olyan csendes, jó fiú lett volna, mint más. Jaj szegény Géza, mit szólnak a szülei, ha olyan bizonyítványt visz haza!

Géza a város másik oldalán a kis erdőben mászkált és így tündődött:

— Szegény Zoltán, szegény Zoltán, igaz van, hogy fél. Biztosan megbukik háromból vagy talán ötből is. Ismételnie kell és elmarad én tőlem. Istenem, hogy fogok ezután a szeme közé nézni, mikor én voltam az oka. Ha én nem lettem volna, sohase jut eszébe annyit rendetlenkedni. Szegény Zoltán, szegény Zoltán, mit mond az édesapja, ha meglátja a fia bizonyítványát!... Szomorúan indult hazafelé s folyvást ezen tündődött. Mikor a híd-sarkon befordult a nagyutcába, csak szembe jön vele Zoltán, egy csomó könyvet szorongatva a hóna alatt.

Egyszerre látták meg egymásnak a szomorú arcát.

— Hogy búsul szegény, — gondolta Zoltán — meg kell vigasztalnom.

— Milyen kétségbeesett, — gondolta Géza — majd megvigasztalom.

Egymáshoz léptek s Zoltán így szolt:

— Ne búsulj, Géza, te nem bukol meg, csak én.

— Ugyan, kedves Zoltánkám, ne gyötörd magad, én bukom meg csak, te nem.

— Dehogy is bukol, hiszen nem érdemled meg.

— Én megérdemlem, de te nem. Én vagyok az oka mindennek.

— Hogy volnál, mikor én vagyok!

— Ugyan, ne vádold magad, hát nem én vittelek bele minden bolondságba?

— De nem én csináltam igazán olyan bolondokat, hogy neked is bajod legyen belőle?

— Ne búsulj, te rólad tudják, hogy te vagy a jobbik, mindenki engem ismer rossznak.

— Nem igaz, mert a multkor is azt mondta Kerek tanár, hogy én vagyok a te rossz szellemed.

— Azért se fogsz megbukni!

— Te nem fogsz!

— Tudod mit, ha te megbukol, én is!

— Jó. Én is azt mondom, ha te megbukol, én is!

Ezzel elváltak. Most Géza ment az iskolakertbe, Zoltán az erdőbe. Valami nagyszerű dolog jutott eszébe mindenkinek.

Különbön mikor elváltak, Zoltán ezt gondolta:

— Szegény Géza, igaza van, csakugyan engem tart mindenki jobbnak, őt rosszabbnak. Őt fogják elbuktatni.

Géza pedig azt gondolta:

— Szegény Zoltán, igaza van, Kerek tanár úr is őt tartja az én rossz szellememnek, őt fogja elbuktatni.

De aztán mindenik a maga nagyszerű tervére gondolt s ragyogó szemmel nézett szét, ezt sultogván:

— Hanem majd segíték én a bajon.

És hónuk alatt ott szorongatták a könyveket.

Ezalatt a tanári tanácskozában Kerek tanár úr épen az ő nevükhöz ért s így szólt a tanári karhoz:

— Ez a két gaz kölyök hadd maradjon jövőre is a III. osztályban az én kezem alatt. Hadd tanítsam meg őket, mert más ezekkel a fráterekkel ugyan nem bír. Nem akarom szerencsétlenné tenni velök Szentesi kollega urat, a IV. osztály főnökét.

Szentesi tanár úr higgadt ember, nem olyan tüzes, mint Kerek. Hidegen szólt rá:

— Nekem mindegy, akármilyenek, legfeljebb megbuknak majd.

— Bocsnatot kérek, kiáltotta Kerek — nem úgy van az! Kölykök azok, gyerekek, ki kell verni belőlük a rosszaságot! . . . Most már azt is kívánom, hogy maradjanak az én osztályomban, nem akarom őket szerencsétlenné tenni Szentesi kollega úrral.

Az igazgató úrnak kellett közbeszólnia, hogy el ne mérgesedjék a harag.

De a végeredmény az lett, hogy Csikós Géza és Benedek Zoltán, mindenik három-három elégtelent kapott és így az osztályisméltésre utasított.

A gyűlés késő estig tartott. Sötét volt már, mikor a tanár urak a nehéz munka után haza oszlottak. Az utca túlsó során, egy-egy szögletes diákcsoportok, sultogó, vitalkozó, reménykedő fiúk rebbentek széjjel, ha tanár közeledett.

Kerek tanár úr fölemelt fővel ment hazafelé, mint egy győzelmes hadvezér. Senkit se bukta-

tott meg Zoltánon és Gézán kívül. S ezeket is csak jóakaratóból.

Eszébe jutott a két fiú s fejét csóválta rá. Hogy lehetne ezeket jobb útra téríteni!

Ahogy elmerül a gondolataiba, a hídnál hirtelen egy kis diák áll elébe. Ránéz s ki volna más mint Benedek Zoltán.

— Hát te, te nebuló, mit csatangolsz még most is az utcán? Látom, hónod alatt a könyv, tudom, bele se néztél ma.

— Én, én, tanár úr, kérem szépen . . .

— Mit ácsorogtál itt?

— Tanár urat vártam.

— Engem? Miért?

— Egy kis kérdés . . .

— Mi kell?

— Tanár úr, kérem szépen, én nagyon szeretem Géz . . . — itt megakadt s nem merete tovább mondani.

— Beszélj csak, beszélj! biztatta dörögő hangon Kerek tanár úr.

— Kérem szépen, tanár úr, én nagyon szeretem Csikós Gézát és én voltam az oka, hogy ő nem tanult. Én miattam bukik meg esztendőre, ezért ha ő megbukik, tessék szives lenni engem is megbuktatni . . .

A fiú elkeseredett és kitört belőle a sírás.

A tanár ráncba szedett homlokkal nézett rá a zokogó gyermekre. Nem tudta, mit tegyen vele. Végre ráfordult kegyetlenül:

— Haszontalan kölykei! Egész évben csak rendetlenkednek és most . . . Takarodj haza, tanulj! Magadra legyen gondod.

Zoltán esdekelve nézett rá, aztán sírva köszönt és elment. A tanár úr egészen fölzavarva, tépelődve folytatta útját hazafelé. Mikor a háza kapujához ér, ijedve ugrik el a kerítéstől egy fiú.

— Állj, ki vagy!

— Tanár úr, kérem . . . — hebegett Csikós Géza.

— Hát te mit akarsz?

— Kérem szépen, tanár úr, én vagyok az oka, hogy Zoltánnak ismételnie kell az osztályt. Ha ő megbukik, engem is tessék szives lenni megbuktatni.

Kerek tanár úrnak kerekre nyílt a szeme.

— No, még ilyet nem láttam! Még ebben is egyformán jár az eszük, mint a huncutságban. Eredj haza fiam, tanulj és ne búsulj te másón, csak a magad baján.

Géza el akart menni, de hirtelen megállott s lángvörös arccal így szólt:

— Tanár úr, kérem, ha Zoltán megbukik, én önkényit fogok ismételni vele.

— Nem mondtam már, hogy kotródj! . . . — ríva!! rá a tanár úr s a fiú csakugyan elsietett. Ő maga pedig utána nézett, fejét csóválta s így dörögött:

— Igazán sajnálom, hogy jövőre nem lesznek az osztályomban . . . Haszontalan kölykei . . . Valóságos hősök!

Lovagias elégtétel

Irta: Frecska István

Csöngetnek. Jön a tízperc. Kimegyek a folyósóra, minthogy rajtam van az inspekción sora. Jóformán még be sem teszem a tanári szoba ajtaját, amikor három elsős nebuló majd leüt a lábamról.

Izgatott, vörös arcukról leolvasom, valami szörnyű dolgot akarnak jelenteni. Lélegzet után kapkodva egymást könyökölik, mindegyik azt akarja, hogy a másik szóljon. Aztán megszólal — természetesen egyszerre — mind a három. Méltatlankodástól remegő hangon ordítják:

— Tanár úr kérem, mit mondott a Stern, ... azt mondta ... hogy a tanár úr ... egy nagy marha.

Aztán ijedt döbbenéssel a szemükben néznek rám.

A döbbsent, ijedt arcok látása komoly kétséget kezdett ébreszteni bennem emberi mivoltom iránt.

Szeliden kérdem:

— Hát aztán azért mondta nektek ezt a Stern, hogy nekem megmondjátok?

Szégyenkezve mondják a „nem”-et.

— Most ide álltok a sarokba, mert árulkodtatok!

Bemegyek a természetrajz órára — történetesen éppen a négylábú marhafélék voltak leckére — szörnyű csend. A lurkók szemében nagy, feszült izgalom ragyog, egy-két stréber rosszalóan ingatja a fejét. Nagy várakozás minden padban. Némelyik olyan sandán pislog rám, mintha második pár lábamat keresné.

Nyugodtan bérom az osztálykönyvet, beteszem, körüljártatom a szemem s aztán megszólalok:

— Hát mit is vétettem én ellened, Stern? Miért haragszol rám?

Stern sírvafakad s könnytől ázott arccal, összelejt kézzel botorkál a katedra felé. El-el csukló hangon zokogja:

— Tanár úr kérem, soha-soha többé ... Megnyugtatom, nem lesz semmi bántódása, csak őszintén mondja el, mi készítette arra, hogy párhuzamot vonjon köztem s a fentnevezett hasznos állat közt.

— Mert a tanár úr mindig *túfol* — szólt a meglepő válasz.

Istenem, mit csináljak? Egész bensőmet áthasogatja a keserűség. Méla bánattal nézek Sternre.

— Nem tanultad meg a leckét — kiáltok rá.

— De igen ...

— De nem! Majd bebizonyítom!

— Fiúk, ide figyeljete. Van nekem négy lábam?

— Nincs-nincs!

— Van két szarvam?

Erősebb: — Nem-nem!

— Kérdőzöm?

Tiltakozó nem-nemek.

— Bögök?

Nevetésbefúló viharos nem-nem.

— Lehetek én marha?

Orkászzerű tiltakozás: — Nem-nem-nem!
Diadalmasan nézek a megtörve álló Sternre:

— Ime, az osztálytársaid, a barátaid bizonyítják rád, hogy nem tanultad meg a leckét. S most meg menj a helyedre!

Alighogy Stern a helyére ért, felugrik Móra Gabi. Amugy is piros arca lángol, szeme nedves fényben csillog s a hangja remeg, amikor megszólal:

— Tanár úr kérem, mi nagyon szereljük tanár urat

és nagyon szégyeljük, hogy ez a mi osztályunkban történt, de mi ... mi úgyis tudjuk, hogy tanár úr nem marha s ha úgy tetszik, ezt ... ezt írásban is adjuk!

Azzal sírva fakad.

Az egész osztály szívéből beszélt. A mellék megfeszülnek, a szemek büszkeségtől ragyogva néznek rám, szinte kérdik: Nos, ehhez mit szólsz? Tudjuk ám a mórest!

Én meg nem szólok semmit. Az én szemem is elnedvesedik és ... szeretném magamhoz ölelni az egész osztályt.

Megbocsátani és feledni —
ebből áll a derék ember bosszúja.

Schiller.

... felugrik Móra Gabi ...

Iparos bimbó

Irta: TAMÁSI ÁRON

(Befejezés.)

— De mit beszélnek? S kik beszélnek?

Nyelt egyet Lőrinc s megint körülnézett. A kalapját kitétte a kezéből s megmegröggyant térdben, mintha a lábai már nem bírják az állást.

— Én megmondanék ápertén mindent, — szólt bizalmasan, — ha a tekintetes úr reaszánna egy kicsi üdőt.

— Üljetek ide, ni! — mutatott Nádler úr egy padra s möhön leső arccal maga is leült minygyárt. Lőrinc is odahúzódott melléje s újabb gőzt adván a képzeleteinek, beszélni kezdett:

— Ezelőtt három nappal, úgy szürkület kezdelin, éppen a bírónitt vagyok. Bémenyek s köszönök s mondom neki, hogy: keresztapám legyen olyan jó, s állítson ki egy cédolát egy szekér fáról. Ellenben ahogy éppen a cédola föli búna keresztapám, hát nagy zúgás támad az ablak alatt s az emberek erősen tárgyalnak valamit. — Ejszen mű is mennyünk ki! — szól keresztapám s csakugyan elig vakarint keltőt-hármat a cédolán, kimenyünk.

— Hát itt miféle gyűlés van? — kérdi ő s arra mind odafordulnak felénk az emberek s az egyik beszélni kezd s azt mondja: — No, Nádli úrt is megölék, a nagy gépindító mestert. Úgy megcsúfolták, mint a fát, amikor esszevágják. Igazi vitéz magyart veszte véle a nép.

— Nádler úr gyenge, horpac mellét kifeszítette.

Lőrinc tovább színezte a dolgot:

— Úgy beszéltek a tekintetes úrról, mint aki vértanúságot szenvedett, s kiváltképen másnap, amikor otthon is agyonverték félig a csenderek egy embert fiastól.

— S honnan ismernek engem a falúsiak? — kérdezte a mester.

— A jó pap is olyan, — felelt a legényecske, — hogy nemcsak a maga felújában ismerik. Ilyenformán van ez más emberrel is, aki nagytudományú, aki gépeket csinál hitvány vasdarabokból, aki egy szigorú daróttal oda vezet a világoasságot, akova akarja, aki mindent kifalál s megreperál s még amellet magyarnak is olyan vitéz, hogy mind mutogassák. ahol lássák . . .

Nádler úr úgy érezte, hogy valami édes melegség áramlik a melle körül. Lépegetni kezdett alá s fel s mind a hírmondó orra előtt.

— Veltem máshonnan is észre, hogy a szakmámban tekintélynek tartanak — jegyezte meg.

— Könnyű dolog azt észrevenni — mondta a fiú, — mikor az egész környéken beszélnek.

— Nem is múltott, csak egy kicsi baklövésen s ma mérnök vagyok . . .

Lőrinc, „baklövést“ hallván, valami veszedelmes vadászatra gondolt s tapogatózva kérdezte meg:

— Tán nem találta el a tekintetes úr?

— Mit? — állott meg a mester.

— Hát amit célbavett.

— Sok pénz kellett volna hozzá s egy rossz tanárom is volt, akít a negyedikben megpofoztam. Persze kirugtak. Különb ma mérnök volnék, rég mérnök volnék.

— Elég nagy mérnök a tekintetes úr — vigasztalta Lőrinc. — Hova kell nagyobb! Hiszen otthon is azt tervezték, hogy a mester úrt kéri fel a harangfelhúzáskor.

— Miféle harangfelhúzáskor?

— Hát nem tudja a tekintetes úr?

— Nem.

— Mert az szernyű dolog lesz, istálom. Hát az úgy volt, hogy a két nagyobbik harangot is besorozták volt ágyúnak a háborúban s csak most tuda a község annyira vergődni, hogy újakat rendeljen. De immár meg is érkeztek nagy Németországból s a jövő hónap első szombatján akarják a toronyba felhúzni. Az egész falú úgy kívánnya egyértelműleg, hogy a tekintetes nagy mester úr ültesse bé örökszólásra a harangokat.

— Isten ments! emelte fel Nádler úr a kezét.

Lőrincet váratlanul találta az ellenvetés s egy másik gombot nyomott meg:

— Annyit fizetnek, amennyi kell!

— Tőlem akármennyit fizethetnek, mert én a lábamat oda nem teszem. Egyrészt, mert úgy szédülök, mint a fene: másrészt pedig az elveim olyanok, hogy a templomot s a papot nem szeretem. — Itt elhallgatott, majd csendesebben megkérdezte: — Hallottál-e valamit a kommunistákról?

Lőrincnek sejtelve sem volt, hogy azok mifélik. Egy pillanatig gondolkozott, hogy mit lehetne felelni erre, de aztán egy felnőt komoly-ságával, próbaképpen, melléje szólott:

— Mindenkinnek van felfogása, ha jó, ha rossz.

— S mi a te felfogásod például? fogta meg a mester.

A legényecske látta, hogy a papokkal itt madarat fogni lehet, éppen azért utolsó szorításnak hagyta. Most csak így szólott, tovább tapogatózva a tekintetes úrt:

— Nekem biza olyan felfogásom van, hogy még kétszerakkora torony tetejében sem szédülök, mint a nálunkvaló. A nyáron is én igazítottam meg a tetejiben a keresztet, amit egy nagy forgószél félrefacsart. Ötszáz leit adtak érte, mert nem sok ember hányódik, aki ezt meg merje cselekedni.

— S a harangot is fel tudnád tenni? — kérdezte a mester.

— Én-e? Fel én akármekkora, ha egy kicsi szakértelmet tanulhatnék valahol.

— Mondjad, te . . . hogy is hívnak?
 — Lőrinc, istálom.
 — Mondjad, te Lőrinc: Máshonnan is vittek el harangot?
 — Minden falúból igen legalább kettőt. S most kezdik mind helyreépíttetni, csak legyen, aki győzze felrakni őket.

Nádler úr elgondolkozott a jó kereseten, de aztán visszakanyarodott az elveire:

— S a papokat szereted-e?
 — Isten szolgálai — mondta Lőrinc.
 A mesternek düh rándította meg az arcát.
 — Ingyenélők, nem Isten szolgálai! — tüzelt.
 — Csodálatos, hogy ezt még nem látja mindenki! Lőrinc olyan józan maradt, mint a tiszta víz.
 — Még a farkas is védi a farkast — mondta.
 — S milyen volna akkor, ha én nem fognám pártját a papoknak?

— S miért kell neked pártfogolni őket?
 — Azért, mert én is úgy számítottam, hogy pap leszek — tette ki a másik fogót a legényecske.
 Nádler úr olyan veres lett, hogy ijesztő volt.

— Te?! — emelte rá a mutatóujját.
 — Hát mit tudjak csinálni, tekintetes mester úr? Valami szikra lik, amin az életbe bébújjak, nekem is kell. Otthon még a sincs, amit egyszer egy nap a számba vessek. Úgy gondolkoztam, hogy nekiszánakozom s Isten segédelmével béállok barátnak. Ma osztán búcsút vettem az apai háztól, amit a tavaly eladtunk, egy jólélek kenyeret s szalonnát vete a tarisznyámba s elindulék. Egyenessen a barátokhoz akartam menni, de gondoltam, hogy előbb még bénézek egy pillantásra a tekintetes mester úrhoz, hogy a rovatlán legalább lássam meg. Ha pedig az ég kegyelmiből az élők sorában tisztelhetném, gondoltam, hogy azt a harang-innepséget tudatni fogom. — Itt felemelkedett lassan s úgy látszott, mintha egészen el volna érzékenyedve.

— Ül csak le még egy kicsit! — mondta a mester.

Lőrinc leült és sóhajtott. Nádler úr odament hozzá, megfogta az állát s az arcába nézett:

— Hogy is hívnak téged?
 — Bimbó Lőrinc.
 — Hány éves vagy?
 — Tizenhat.
 — Hát mondjad, miért kell neked béállani barátanak? Egy ilyen értelmes fiúnak?
 — Hát mit csináljak, tekintetes úr? nézett rá kétségbeesetten a fiú.
 — Menj iparosnak! — mondta a mester, mintha az volna a legtermészetesebb dolog a világon.

Lőrinc leejtette a fejét.
 — Akármilyen helyre nem is állanék bé s pártfogóm sincs: kihez mennek?!

Mély csend lett. Nádler úr ide-oda forgatta a dolgot, de aztán elhatározta mégis magát, mert tett szert neki fiú s a papok kezítől is meg akarta menteni.

— Mondjad, nem szeretnéd ezt a mekánikus mesterséget?

— Eléggé szerettem örökké a gépeket — mondta csendesen Lőrinc.

— Hát akkor nem állnál be ide, hozzám?

— Ide, a tekintetes úrhoz?

— Igen.

A legényecske elnézett messze a levegőbe, mintha sohasem gondolt volna erre.

— Két év múlva felszabadulsz — biztatta a férfit, — s mesterség lesz a kezvedben. Addig is kapsz lakást, ruhát s kosztot. Valami zsebpénzt is, ha jól viseled magad. Ami pedig a szakmát illeti, nem leszel akármilyen helyen. No, mit határozol?

— Én nem tudom, mit csináljak — mondta elgondolkozva Lőrinc. — Az nem szenved kétséget, hogy a tekintetes úr nevezetes mester.

— Szóval itt maradsz?

— Én amibe beléállok, abba osztán beléállok — közelített oldalról a fiú.

— Hát megegyeztünk-e?

Lőrinc felállott, az ujjasát levetette s az ingeujját feltúrte.

— Úgy tekintem a mester úrt, mintha az apám beszélne — mondta. — Kérek valami munkát, mert telik a nap.

Nádler úr széjjelnézett mosolyogva, majd egy halom összegabajodott villanydrótot tett oda Lőrinc elé:

— Ezeket bogozd ki és simísd egyenesre.

Az inas hozzáfogott és percekig szótlánul, ügyesen dolgozott.

— Evel vezetik a villonyosságot, úgy-é? — szólalt meg végre.

— Aval.

— Ejszen az örökvilágosságot is evel — jegyezte meg jóízű ravaszsággal, mire Nádler úr akkorát kacagott, hogy csengett belé a műhely. Oda is lépett boldogan a fiúhoz és megveregette a vállát:

— Nagyszerűen megleszünk ketten, fiam — mondta és utána tette: — Most tedd le a munkát s jere uzsonnázni.

Lőrinc letette a drótot, majd otthonosan körülnézve, így szólt:

— Nem ártana egy kicsit kibővíteni ezt a műhelyt.

— Majd kibővítjük.

Megindultak. Elöl a mester, utána az inas.

— Hát család van-é, tekintetes mester úr?

— Van egy lányom.

— Hány esztendő?

— Tizenöt.

— Hejh, be szép üdőben van!

— Miért kérdezed? — nézett vissza a mester.

— Azért mert nem menék barátanak — szólott Lőrinc és úgy virított a nyugvó, enyhe napon a szeme, mint a nefelecs.

nulóifjúságot az oktatófilmek megtekintésére — ahol csak mód van rá — a mindenkori technikai lehetőségeknek megfelelő mozgóképszínházba szólítják.

A magyarországi kötelező filmoktatás anyaga ezidőszent egy egész tanítási órát betöltő 1200—1500 m. hosszú, olyan filmsorozatokból áll, amelyek a beszéd- és értelemgyakorlati, föld-

lőrekednek, hanem elősegítik az ifjúság esztétikai nevelését s felébresztik és megerősítik a tanulók szociális és általános emberi érzelmeit is.

A filmet nem kell a mindennapi tanítás tényezőjévé tenni. A film élmény és ünnep az iskolában; szárnyalnia kell, nemcsak az elmék, hanem a szívek és lelkek felett is. A magyar oktatófilmeknek ezt a szárnyalását érzik mind-

rajzi, természetrajzi, fizikai, gazdasági vagy technológiai tárgyakból nem csupán egy tanítási óra anyagát szemléltetik, hanem a tananyag egy egész csoportját, sokszor az egész évi tananyagot felölelik s az egyes tárgykörökben főleg azt iparkodnak bemutatni, amit az iskola a maga eszközeivel szemléltetni nem tud. Sőt ezen túlmenően, nemcsak a tudás és értelem fejlesztésére

azok a diákok és felnőttek, akik ezekben a filmekben gyönyörködhetnek.

A filmoktatás jövőjének csak egy járható útja van: a mai alkotásoknak a tökéletesség felé való lankadatlan fejlesztése. Minél több és mindig jobb magyar oktatófilmet kell teremteni, az arra hivatott tényezők megértő és összhangos munkájával.

KÉT LEGÉNY

Irta: Erdélyi József

Két legény jött a poros úton
arról, ahol lement a nap,
összefogózza, énekelve,
rózsaszínű felhők alatt.

Jöttek a szomszéd faluból,
jöttek a szomszéd faluba.
Fejük felett hunyorgatott már
az esthajnal szép csillaga.

Felettük rózsaszínű felhők,
előttük rózsaszínű köté,
várta őket a faluban
talan egy-egy szép szerető,

Várta őket a faluban
csillagszemű szép szerető,
Várta őket tán a halál,
egy-egy híres verekedő.

S ők jöttek énekelve, bátran,
félkarjuk a magasba nyúlt,
mintha csatára hívták volna
ők ketten az egész falut.

Ők ketten az egész világot! . . .
Gyermekkoromra gondolk
s látom, ahogy jönnek az úton,
mint égből szállott angyalok.

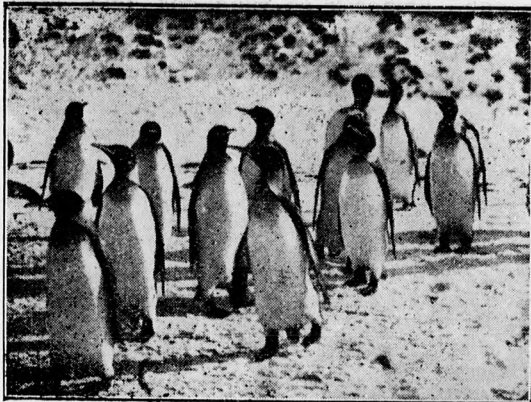
Összefogózza, énekelve,
Ők jönnek és áll az idő.
Felettük rózsaszínű felhők,
Előttük rózsaszínű köté . . .

Búcsú a némafilmtől

Irta: Szalatnai Rezső

Nézem az utolsó filmet s valami szomorúság fog el. Ez a plakát és ez a moziszöveg valójában nemcsak újat jelent, de mint minden forradalom: halált és keresztet jelent a meglévőre nézve. Csak egy vetítógéppel dolgozott tegnap a mozi, mert a másikon hangosfilm-szerelők dolgoznak. Azért hosszú szünetek voltak az egyes felvonások között, a zene elhallgatott, az emberek egymásra néztek és a némafilm halála előtt a vászon bocsánatot kért ezekért a

kísérő zene, melyet nem vettünk figyelembe, megszoktunk, mint az óra ketyegését a szobában, de most, hogy a hangosfilm bevezetésével neki mennie kell, mint valami korszerűtlenségnek, ráocsudunk. Elmegy az élőzene. Azok a kishivatlanok, szegény tanítók, gépírókisasszonyok és állásnélküli intellektuálisok, akik a moziban minden este öttől éjjel tizenegyig zenélni szoktak, elfáulva a munka mindennapiságába gyúladt szemekkel s gyöngyöző homlokkal a fejük fölött szálló

A déli sark állatvilága

szünetekért. A némaságával komoly és udvarias volt, mint a nagy emberek letűnésük pillanataiban. A némaságával, amellyel hódította a világot. Most már beszélni, zúgni, muzsikálni és énekelni fog ez a némaság, amelyik civilizációs szükségletté vált, megtorpedózta a színházat, tört döfött a könyvbe, felajánlotta magát az embereknek, gazdagnak és proletárnak egyaránt feloldó, megbékélő s idegcsavaró szórakozásává nőtte ki magát, a legdemokratikusabb művészetté, amilyen csak a zsolttár lehet, vagy a népdal, valami, ami emberi, örök és mindenképpen érthető.

És a mozi annyira egyetemes volt, hogy önmaga előtt osztálytalanította a közönséget. Sőt ledöntötte az útjában álló fajok, nemzetek és nyelvek természetes gátjait. Ép a némaságával! S ehhez a hallgatáshoz, amelyben újvilágot épített a szemünk elé, muzsika is járt, úgynevezett

porban, nos: ezek a muzsikusok, ha már olvastak róla, föllázadtak a hangosfilm ellen. Budapesten összetörték a mozik új berendezését és ez a kétségbeesett bosszú, szó ami szó, szimbólum a jelenség fölött.

Igy törték össze évszázadokkal ezelőtt a munkások a régi manufakturákba bevonuló angol gépeket. A hangosfilm elveszi a muzsikusok kenyerét. Egy átalakulás fahangú mellézköreje ez a Sonny boy felzengő akkordjai előtt. Ez az a pillanat, amikor a nézőnek búcsút kell venni,

„Szeretem megcsókolni azt, aki elmegy.“

Ez a némafilm, ami most távozóban van, messze belenyúl az emberbe. Ott, ahol az emlékezés lámpái gyúladnak fel, ha az ember

odaér. Sose hittem volna s most se fogom elhinni, hogy a hangosfilm legyőzi a némát. Chaplin, aki kijelentette, hogy ezentul ő is csak hangosfilmet fog csinálni, fájdalmas napom volt akkor, szinte hihetetlen valami. Az a művész, akinek a némaság adott általános emberit, mert ő a Tisztaság és a Naiv Hit mártírját testesítette meg, ime, most megszólal texasi dialektusban s vége az illúzióknak.

Milyen lesz a hangja? Én másképp képzelem el, mint barátom, mindenki másképp képzelem el, mert a némafilmben az ember szabad, szabad és független a képzelgésével, a fantáziájával, maga van önmagával és mégis egymásmellett, összekötve az összes nézőkkel. Minden ember emlékeiből, lelki összetettségéből közeledik egy

forradalma, amikor egy hatosért piros széken lehetett ülni, berregett a gép, a zenészek slágerket adtak elő és mi stollwerckkel teli zsebvel ott ültünk a zsvajgó képek előtt megilletődve, élvezve, áhitattal s szenvedélyek kigyulladás tüzével. Magas gallérral és pirospeppes nyakendővel, szerelmes szívvel, sötétséggel, amelyet többszöri csöngetéssel és figyelmeztető kiabálásokkal szakított csak félbe a diszkrét vállalkozó. A filmek nevei, akkor még szerény filmsztárok alakjai vonódnak el előltem. Emlékezem a mozi szagára, határozottan illata volt, a benzin, olaj és a fecskendőből szórt olcsó szagosvíz vegyülete volt ez. Ez a sötét terem maga a világ volt, amelyben kicsi szívem először dobant meg az emberek és világtájak felé, ahol először nyújt

VENEZIA. Mi máshol ló, az itt ringó ladik. Kút az utcája, mégsem ihatik. — Fáy Dezső rajza.

művészi megnyilatkozás felé. És ez az utólérhetetlen a némafilmben, hogy magadra hagy, menj a képek futása után, neked is vannak képeid, neked máshangon susog a fenyő, más érzést csíhol elő nálad a sötét nagyvárosi utca és egy ember égő szeme. Most mind hangot nyer, egyetlen, határozott kifejezést, ami nem lehet más, csak amilyen. Istenem, hisz ez diktatúra, amit nem lehet elbírní. Ez a némaság volt a film fölfelé vezető útja s most technikai büszkeségből, fenegyerekedésből, csakazértis fölényből hangot önt Charlie méla ajkaira az amerikai ész.

*

Búcsút kell tehát venni akaratlanul is egy kortól, amiben még gyerekek voltunk és embereké értünk, Egy kortól, amelyik ott kezdődött, hogy a kisvárosban megjelent egy német ember, megnyitotta a mozit és három hónapon át mutatott egy cowboy-drámát, egy filmet az amerikai lóvadásokról és egy tanulságosat a méhek életéről. Ez volt a film hőskora, magyar kisvárosi

tottam ki tiltkos vággyal a kezemet egy ágaskodó ló kantára után, a kezemet, amelyik kötelességszerűen naponta szorította a sárga Liber Sextit. Amerika énekelt a filmből, új világ, új emberek, rablók és milliomosok pazar jólétükkel. Hol vannak azok a pillanatok, amikor egy Lagerlöf-mesén sirtam a moziban? A zene érzelmős futamokat dobált a mese után, szorongtam, értettem mindent, a svéd gyerek magyarul beszélt hozzám, ahogy én akartam, ahogy az én keserűségemet mondta.

Ettől a kortól, amelyik Hollywoodtól a Vihar Ázsia felett tiszta anyagszerűségig vezetett el és a Pudovkin Élő halottját bontotta ki szemem láttára, ettől a gyerekségtől férfiségbe érő kortól és filmművészettől most egyszerre búcsúzni kell.

A némaság összefogta az embereket a film előtt. A hang szét osztja őket.

A film-hang le akarja győzni végleg a színhatást.

Pedig a filmet nem lehet színházzá tenni — ő tudja, csak mozi lesz belőle.

Meddő művészet

Irta Binder László

(Befejezés)

Miért van s mi célja a művészetnek, sajátosan a festőművészetnek? Mi célja van ennek az élettől, embertől elrugaskodott művészi tevékenységnek? Esztétikai? *Pusztán esztétikai célja a művészetnek nem lehet!* Az élet nem öncélúság s a világ sem öncélúság, legfeljebb a teremtő Isten öncélúsága. De az embernek s az ember körül zajló életnek rendeltetése van. Legkevésbé öncélúság a rendeltetése az élet legnagyobb-szerűbb s az élet végső kérdéseire feleletet adó

Nem lehet tehát a művészet célja a meddő *l'art pour l'art*, mely már odáig süllyedt, hogy a legraffináltabb módon egyénieskedik, hogy minél eredetibb legyen.

A művészi termelés nem kollektivizálható, de nem is lehet egy gögös egyén szélső individualizmusa. A legnagyobb művészek mindenkor: egyéni életükben egyének, hatásukban egyetemesek voltak (gondoljunk Michelangelo, Rodin, Rembrandt, Goya művészetére); nem pedig fordítva: egy

Jean François Millet: Kaszás. (Fametszet, az 50-es évekből.)

megnyilvánulásnak: a művészetnek! S azok, akik öncélúsággá süllyeszti a művészetet, maguk ellen bizonyítanak azzal, hogy nem értik meg, nem fogják fel a magasabb-célúság fogalmát. Marad tehát egy önmagáért való művészet vallása, mint az élelel s az életre való hatás kötelességéből kipottyant esztétikai öröm.

kollektív klikk kariatidái s művészetükben valóságos örültjei a minél egyénibb, különösebb, elvontabb, pittoreszkebb individualizmusnak. A „leben und leben lassen“ elv sehol olyan zavartalanul nem érvényesül, mint művészi életünk piacán. Jön még egy irány? Annyi baj legyen! „Én is megyek, menjünk együtt!“ — s mennek is, a

biztos és teljes művészi csőd felé. Mikor fog már az ostor felcsattogni a kúfárok hátán?

Nem lehet a művészet célja az sem, hogy én teoretikus agylántalmaimat művészetté aposz-rofáljam, hogy, mert én senki, semmi vagyok, tehetségtelen nyomorult vagyok, de nékem tetszik az, hogy munka nélkül éljek meg s amellet még „művész“-nek, „az emberiség jövendőjének“, „kulturapostol“-nak nevezzenek: hogy ilyen egyéni kis aljas törekvéseim kedvéért az embereket boldondokká tegyüik.

Pedig ők ezt teszik. Kicsinyje és nagyja, konzervitíva és moderne: mind, mind ezt teszi! *A festőművészet ma egyetemes emberi szempontból semmit sem jelent. A festőművészet elérte azt a mélypontot, aminél mélyebbre már nem sülyedhet.*

Rippl-Rónai József. *Önarckép* (Tollrajz, 1899.)

Hogy hová vezet ez a művészetellenes művészkedés: azt ma már tisztán lehet látni. *A mai iránytenyésztő kort bátran el lehet nevezni a művészi rekordkísérletek korának.* „Hadd lássuk, ki ugrik nagyobbat, ki áll furább tólágast, ki tud lángot nyelni, karikán keresztülugorni, lábat nyak-köré csavarni, hadd lássuk, ki tud nagyobb mókát, svindlit csinálni? Ni, a bamba nézők, hogy bámulnak! Ni, ez itt két lábon jár, a szájával beszél, a kezével fát vág, ír, eszik, az agyával gondolkozik, a fülével hall, ni, nézzétek ezt a nem-embert! Dobjuk ki, fojtsuk meg, köpjük le, hiszen ez nem modern!“

Ne mondja senki sem, se Vaszary János, se Kassák Lajos, hogy a mai hangadó irány-művészek egyetemes hatásúak s művészetük a teljes élet revelációja! Nem. Az ő művészetük nem ez s nem is ezt akarják.

Mit akarnak hát?

Meg akarják oldani a fényt. A fényt, mint optikai jelenséget teszik művészetük középpont-jává. S e körül a középpont körül keringnek, mint bekötött szemű nyomtatólovak s nem látják, hogy a fény is csak annyiban van, amennyiben a teljes élet van. Szétbontják, szétanalizálják a fényt, a fény hatását a dolgokra, az égre, a földre, jelenségekre, formára, színre, térre; azt nézik, figyelik, tanulmányozzák, hogy a fény hogyan tör meg, hogyan old fel formát, színt, hogyan tükröződik levegőben, vizen stb., stb. Tehát a fényt kikapcsolják az egész életből, „tudományos“, „festői“ boncolás alá veszik s mikor minél egyénibben tanulmányozták a „fényproblémát“, „fényjelenségeket“, alkalmazzák ezt a

teóriát a művészetre s az életre. S aki ezt vagy a többi modern pilulát reggel, délben s este, étkezés előtt nem használja: az „nem modern művész.“ *Ez a modernség kezd valami lelki púp-hoz hasonlítani s arra kiáltják a „beteg“ szót, aki nem púpos.* S annyiban érdekli őket minden, amennyiben a fényvel összefügg. Ugy elmerülnek a fény-problémában, mint bivaly a pocsolýában.

Nézzük most: mit jelent egy ilyen ab ovo festő-tudományos-modern kiindulás? Jelenti azt, hogy az egész élet iránt nem érdeklődöm. Hogy most már semmi sem érdek: sem Isten, sem ember, sem az élet, sem a világ: csak a fény. Ha pl. egy vidadó emberi csoportot vagy egy szomorú arcot látok, nem az fog engem — embert, művészt — érdekelni, hogyan vidag, miért vidag az a néhány ember, nem a lelkük-

ből kilobogó öröm lesz bennem is örömmé: képpé; vagy a szomorú embernek nem a könnye, a fájdalma hasonul át az én fájdalmammá: képpé s nem leszek az emberi szomorúságnak megkiáltója, hanem mindkét esetben felülkerekedik bennem a festő s a fény szempontjából nézem az emberi élet tragikus vagy hedonikus gesztikulálását. Nem az emberi érzések, a tova folyó ember-folyónak kéthengű zúgását érzem ki az egyén-ember jajgatásából, nem fogok testvér-örömmé és testvér-fájdalommá nőni az ő életükben s nem is ezt az átérzett, állényegített emberi arcot öntöm örökkévaló formába; hanem nézem: a fényprobléma szempontjából hogyan állíthatom be alakjaimat képem elgondolásába. *E dekoratív képelgondolásban az ember megszűnik ember lenni: díszletté, kulisszává válik. Háttérbe szorul emberi érzésem. előtérbe nyomul festői problémám fitogtatása.* Érthető, ha különben is síma-agyú kritikusaink híg beszámolóiban (a jobb és baloldalon egyaránt) ilyen jelzők kerülnek művek és művészek elé: „bravúros“, „érdekes“, „problemátikus“, „ölletes“. E jelzőkből nem inkább valami furfangos keresztrejtvényre következtetünk? Igen: ezek a képek zürzavaros, homályos, ostoba rejtvények. A fény öncélúságát így kürtölik szét egyetlen üdvözítő festői teljesítménnyé s így jut köztudatba, különálló öncélúsággá a fény, mint művészi feladatok csimborasszója. Alacsony színvonalon álló kritikánk pedig ráveti magát e „problémák“-ra s betanult, közhelyé unalmasított sablon-szavakkal úgy befonja és körülbabérozza azokat, hogy a művészethez a kritikán közeledő laikusok mint kész prófétákat tisztelik a „fényproblémák“ festőit. De hogy mi történik az életben, miért sir, hogyan kínlódik a magyar barázdák ütött rabszolgája: a magyar Dózsa György, milyen nagy szelek nyögetik, jajgatattják az ember-erdőt, arról ezek a művész urak mitsem tudnak s nem is fognak tudni. Múterem festőkből így züllöttek probléma-festőkké az örök féltehetségek.

Tehát megszületik a fény-kultusz, amely önmagáért élő, létező valami. S így kényszerítik bele a végtelen művészetet szűkreszabott probléma-zubbonyba s nem művészetük alkot önmagából, önmagának törvényeket.

Vagy: engem a szín érdekelt. Semmi más, csak a szín. Mondják: a festészet lényege a szín, a vonal, a ritmus stb. Ezekkel fejezhetem ki legjobban mondanivalóimat. Éppen így s éppen ezt mondták az irodalomban s a zenében is az irodalmi és zenei kolumbuszok. És jött Beethoven s a hangot kibővítette az örömmel; jött Dosztojevskij s a szót kibővítette a szenvedéssel és szeretettel; jött Munkácsy és a színt megtágította emberi tragédiává. — Hazugság a szín öncélúsága is, mint minden öncélúság. A szín, mint eszköze, kifejezési lehetősége a festészetnek, alárendelhető annak a magasabb művészi célnak, amelyben az ember s az emberi élet fejlődik meg.

Nem a színt szeretem: szeretem az élet színeit, szeretem a színtelenséget is, ha életet fejezhetnek ki vele. Különben is: legízléstelenebb dolog színt és festéket összetéveszteni. Pedig e „modern“ művészek nem tudnak megszabadulni a festéktől s a színek ősz életéről, emberi lelket zengető erejéről mitsem tudnak. A fekete és fehér szín zeneisége és életérzéseket kifejező drámai ereje, különösen pedig a magyar lelkiség kifejezése a színek orientális izzóságán keresztül: mindez olyan valami, amit Rudnay Gyulán kívül egyetlen élő művésznünk nem tud művészetében felmutatni. Pedig mégis csak itt van köze a színnek, mint festői hangnak, a festői alkotás belső törvényszerűségéhez. Festőink palettájának semmi köze a magyar lélekhez. Festékekkel festenek ezek a „koloristák“, nem színnel.

A szín bajnokai és légtornásza azt mondják: a színben ki lehet fejezni az egész életet. Csakhogy ez hazugság. Mert az egész életet csupán az egész művészet fejezi ki, ami nem szín, nem fény, nem vonal, nem forma; de nem is zene, költészet és festészet: hanem a megbontathatlan egységű művészet. A bennem lévő művészi erő határozza meg azt, hogy a színt, mint kifejezési eszközt, hogyan szövöm bele mondanivalóim egységébe. Ha kell s ha művészi mondanivalóm maradéktalan kimondása megkívánja: elvetem a színt is, a formát is, a fényt is. Vagy saját hangszerelésem szerint alkalmazom őket. A művészi megszólaltatás olyan ahítatos legyen, mint a pásztorsíp hangja, vagy mennydörgő, hasító, mint a zivatar, mindkét esetben a mód mögötte kell maradjon a miértnek. Ezek a kifejező sajátosságok csak húrok az én hangszeremen s ha én akarom: egyetlen húron vagy az összesen zengem el a mondanivalómat. Nem az a fontos, hogy én ezeket a hangokat önmaguk szerinti értelmükben hogyan szólaltatom meg, hanem az, hogy ezek a hangok minél teljesebben megmondják az életet. Nem a szín a fontos s a szín külön élete! Mert a művészet nem csupán szín, nem csupán forma, nem csupán fény, hanem mind együtt s azonfelül az, amit én mint életegységet s emberi szenvedélyt hozzáadok; sokszor pedig sem szín, sem fény, sem forma, sem a három, sem nem egy: talán egyik sem s mégis művészet. De ehhez szükséges, hogy élet és művészet bennem legyenek. Nem akarom ezeket az önmagukat célzó festői tételeket külön-külön cáfolni. Természetes, hogy amit a fényről és színről mondtam, az áll a formára, a térre, a rajzra, a vonalritmusra is.

IV.

Kétségtelen s azt hiszem: még maguk e művészek sem tagadják, hogy nem az élet szempontjából nézik a művészetet, hanem művészetük szempontjából az életet. Eszköz s nem cél művészetükben az ember s az élet. Már pedig kaszti

elzárkózottságban vagy csak bizonyos életmegnyilvánulások felé való elszigeteltséggel nem lehet művészetet teremteni. Minél kevésbé „művészi” szempontból nézem az életet, művészetem annál inkább az élet revelálója lesz; minél inkább gyermekszemmel, gyermekkíváncsisággal nézem, élem, sajgom az életet, művészetemnek annál inkább tágul emberi skálája. Járj szét emberek és dolgok közt s a művészet magamagától fog benned kiteljesedni.

Nem intellektuális teóriákból táplálkozó művészet kell s nem is az lesz a teljes élet kifejezője. Nem a művészi klubok, asztaltársaságok, céhek, izmusok kohójában születik meg a művészet; nem egy csupán esztétikai kérdésekre feleletet adó sphinx a művészet, melynek megszólalására várnak nagyképű aranycsinálók; nem az a művészet, hogy az élet jelenségeit (szín, forma, fény, stb.) szélszedem izeire s mintegy örült anatómus e részek igazságában keresem az egyetemes igazságot: nem a minél egyénibb, individualisabb, ujszerűbb, nagyotmondóbb szélsőség fitogtatásában van a művészet: *a művészet bennem van: az emberi fájdalomban, az emberi örömben, a fákban, füvekben, hegyekben, éjtszakában, tengerben, temetőben, égbolton: az univerzumban. S a művész varázsvesszejének érintésére előbújik az életék és dolgok rejtett mélyéből s az én tudatomban, az én még nagyobb életreagálásomban lesz az emberi élet izes kenyérévé. Hangszer vagyok, melyen az élet kizúgja örökkévaló dalait. Én vagyok a mindenség kaqylója, melyben benne zúgnak a századok emberfájdalmai. Én vagyok a méh, mely összehordja a világ édes és keserű izeit s azokat mézzé: művészetté asszimilálom.*

S ha az ember fáj vagy örül, ebben a min-

denki fájdalomán és mindenki örömén átszűrt művészetben találja meg fájdalma és öröme igazolását. Ezt adja, csak ezt adhatja az abszolút művészet, ezt, semmi mást.

S ezt a gazdag emberi termést igazolja minden nagy művész.

Az, hogy ma nem ezt igazolja a művészet? (Az ember nem változott. Sír és kacag, kacagása és sírása nem modern, nem XX. századi: Adámtól hangzó s a végtelenségig rezgő.) Az csak annak a jele, hogy ma nincs igazi művészet: korunkban nincs abszolút művészet.

Meddő művészet van, mely nem él, nem törődik az étellel, fittyet hány Istennek, embernek, természetnek; a ma művésze szemében „csak művészet” van. És ez a művész — molekula — vagy helyesebben: molekulányi művész azt hiszi magáról, hogy termő akarat és nyitott kapu az emberi sziveknek. Pedig csak önmaga körül jár szomorú vitustáncot.

Evés közben jön meg az étvágy.. — Fáy Dezső rajza.

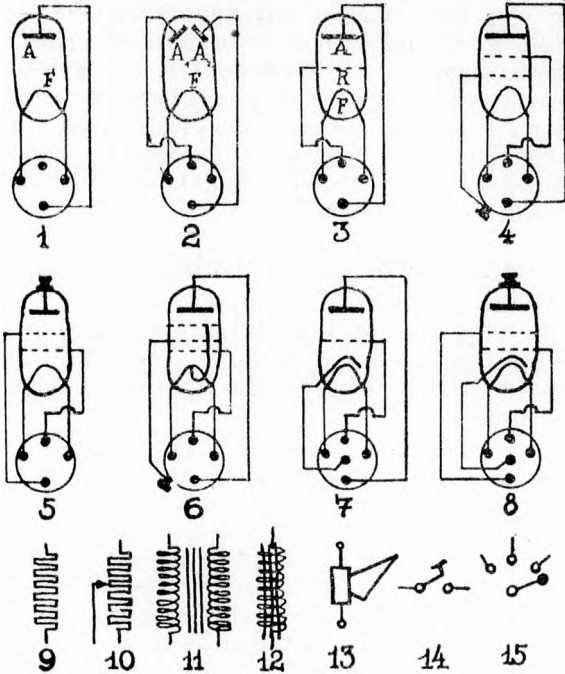
A HAJNAL SZÜLETÉSE

Most már fáradt keselyűk a percek.
 És a harangok is csak galambok álmát öklözik,
 A hajnal már ott táboroz valahol a gerincen,
 Rohamra ítélt sereg ez: halálba siető percek falankssza
 És mi csak úszunk az éjnek unalmas taván
 Békét hortyogva békamódra.
 Valahol most szellők táncolnak körbe
 És akácok illatát lopkodják szentjánosbogárkák.
 Lámpák nagyon szégyenlik ilyenkor hencegő fényüket,
 A napraforgók is rég begombolkoztak —
 Még csak egy perc — és sírok dombja alatt
 Morózus, vén halottak nevetgélnek
 Édesen szuszogó, tejfehér unokákon.

A MI LÁPUNK RÁDIÓJA

Rovatvezető: GÁSPÁR OTTÓ

Kapcsolások.

1—8 rádiócsövek, 9 ellenállás, 10 változtatható ellenállás, 11 vasmagos transzformátor, 12 vasmagos fojtótekeres, 13 hangszóró, 14 kikapcsoló, 15 fokozatos kapcsoló.

A rádiócsövek rajzán a cső érintkező csapjainak bekötése is látható, 1 az egyszerű úgynevezett egyoldali, 2 kétoldali egyenirányító lámpa. A az anódlemez, F a fűtőszál jelképe. 3 egyrácós lámpa. Itt is van anód, (A) és fűtőszál (F), de a kettő között még egy alkatrész van, az R-rel jelölt rác. 4 kétrácós, 5 árnyékolt rácús, 6 háromrácós lámpát mutat. 7 közvetett izzítású egyrácós, 8 közvetett izzítású árnyékolt rácús cső vázlata. Ennyit a jelekről.

Hálózati antenna házi kezelése

A rádiókészülék igen fontos tartozéka az antenna. A legtöbb készülék antenna nélkül egyáltalában nem, vagy csak igen rosszul működik. Legjobb eredményeket a jól megépített magasantenna szolgáltat, ennek felszerelése azonban sokszor nagy nehezségekbe ütközik.

Hogy ezeket a nehézségeket elkerüljük, úgynevezett pót- vagy segédantennát használunk. Ezek sohasem érik el egy jól megépített magasantenna teljesítményét, de megfelelő elkészítés mellett azt legalább megközelítik.

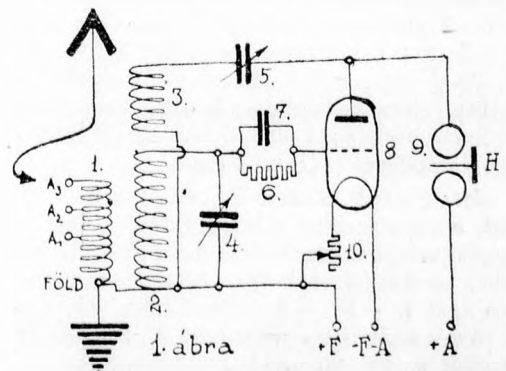
Általában kétféle pótantennát használunk. Egyik a szobaantenna, másik a hálózati antenna.

A szobaantenna tulajdonképen a magasantenna kicsinyített mása, amelyet a falaktól elszigetelve, a szobában feszítünk ki. Hátránya, hogy a szobát meglehetősen felcsújtja. A másik pótantenna, a hálózati antenna, amellyel, hogy legalább olyan jó, mint a szobaantenna, kis helyen is elfér, úgy hogy a készülékbe be is építhető.

Amint tudjuk, a hálózati antenna nem egyéb, mint egy blokkkondenzátor, amelyen keresztül a villamos áramvezeték egyik sarkát készülékünk antennakapcsához kötjük. A blokk csak a magas frekvenciájú (rádió) áramokat engedi át, az erős áram útjába igen nagy ellenállást gördít. A mi hálózati antennánk ugyanez elv szerint működik, azzal a különbséggel, hogy blokkkondenzátorunk egyik fegyverzetét maga az erősáramú vezeték képviseli, míg másikat egy kb. 2—3 m. hosszú drótdarab alkotja, amelyet az összefonott kettős vezetékre egyszerűen rácsavarunk. Ha a drót szigetelése megegyezik az áramvezeték színével, az egész berendezés nem látszik, a szobát legkevésbé sem csújtja el. Nagyon vigyáznunk kell azonban arra, hogy a felcsavart drót a hálózattal seholse érintkezzen fémesen, mert ellenkező esetben nemcsak készülékünket égetjük el, hanem igen veszedelmes ütések is kaphatunk.

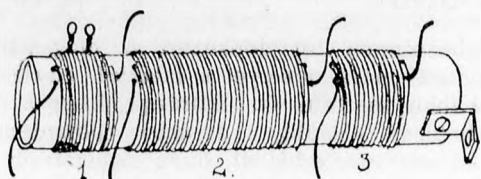
A kapcsolási rajzokban használatos egyezményes jeleket most már ismerjük. Előbbi számunkban már leírtuk egy kristálydetektoros készülék kapcsolását. Ennek a készüléknek sok előnye mellett egy igen nagy hátránya van: kicsi a hatótávolsága, vagyis csak a közeli erős adóállomás vételére alkalmas. Most az egyglómpás készülék leírását adjuk, amely már külföldi állomásokat is vesz, de persze fejhallgatóba. Vidéken is használhatjuk ezt a készüléket, amint van, minden különösebb segédeszköz nélkül.

Lássuk már most az egyglómpás kapcsolását.

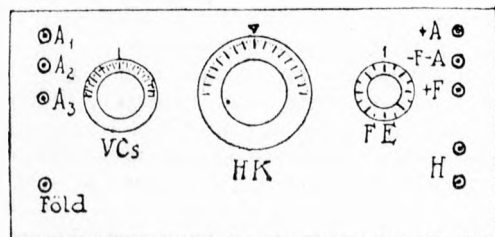
1, 2 és 3 tekeresek úgy vannak elhelyezve, hogy egymásra hatással lehessenek (rádiófrekvenciatranszformátor), mivel azonban a külföldvételhez az is szükséges, hogy a készülék hangolása éles

legyen, amit *szelektivitásnak* nevezünk, a tekercset nem helyezük egymáshoz nagyon közel, hanem a következőképpen készítjük.

2. ábra

Veszünk egy 60 mm-es átmérőjű papírhengert, erre egyik végétől 10 mm-re két lyukat fúrunk (II. ábra) és ezeken áthúzza rögzítjük a tekercselő huzalt. Ez 0,5 mm-es kétszer selyemszigetelésű drót. Most feltekereselünk 30 menetet úgy, hogy a 10. és 20. menetnél leágazást készítünk. A tekercs végét megint két lyukon áthúzza rögzítjük. Ez lesz 1. tekercs. Ettől 10 mm-re újabb tekercset készítünk, leágazások nélkül, amelyeknek menetszáma 100. Ez lesz 2. tekercs. Ettől 10 mm-re újabb 30 menetet tekercselünk fel, a 3. tekercset, amelynek szintén nincs leágazása. Most már csak az előlap kifúrása és az összeszerelés van hátra. Az előlapot legjobb ha a III. ábra szerint osztjuk be, de lehet másképp is.

3. ábra

Anyaglista: 1 drb. rádiófrekvenciátranszformátor (1, 2, 3); 1 drb. forgókondenzátor 500 cm. légszigetelésű (4); 1 drb. forgókondenzátor 250 cm. csillámszigetelésű (5); 1 drb. ellenállás 2 MΩ (6); 1 drb. blokkondenzátor 250 cm. (7); 1 drb. audionső (8); 1 pár fejhallgató (9); 1 drb. fűtőellenállás 30 Ω (10); 1 drb. 4 voltos fűtőakkumulátor; 1 drb. 60 voltos anódelepe; 3 drb. forgatógomb; 9 drb. banánhüvely; 1 drb. doboz 200x140x140 mm; 1 drb. alapdeszka 180x130 mm.

Ha gépünk készen áll, először újra megvizsgáljuk a rajz szerint s ha minden kötés rendben van, akkor bekapcsoljuk a telepeket. Ezeknek — jelzésű sarkát összekötjük és ezt az úgynevezett közös ágat a —F, —A jelzésű hüvelyekhez kapcsoljuk. Az anódelepe + sarkát a +A, a fűtőlepe + sarkát a +F hüvelyekhez kapcsoljuk. A fejhallgató két végződése a H-val jelzett hüvelyekbe, a földvezeték a föld, az antenna pedig egyelőre a A₃ hüvelybe kerül. Most a kikapcsolót is helyettesítő fűtőellenállás FE jelzésű gombját jobbra beforgatjuk kb. félig, a VC₅ visszacsatoló kondenzá-

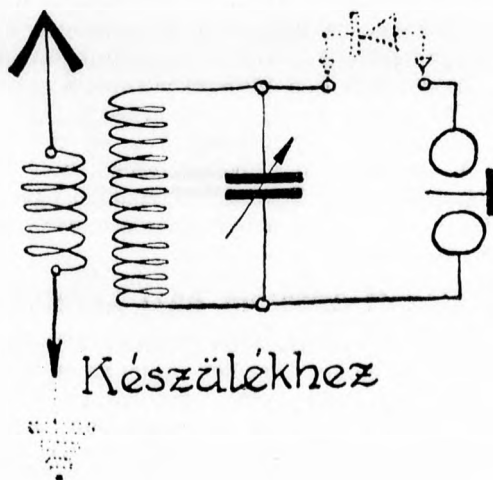
tort egészen, — és fejünkre téve a fejhallgatót a HK hangoló gombot lassan addig forgatjuk, míg csak füttyöt nem hallunk. A készüléket úgy kell ezután hangolni, hogy a fütty minél mélyebb hangzású legyen; ha ezt elértük, a visszacsatológombot addig fordítjuk balra, míg a fütty megszűnik és az állomás hangját tisztán halljuk. Kis türelemmel egy este több állomást is beállíthatunk, sőt — éppen ez kíván türelmet, — kívárhatjuk, míg nekünk bemondják, amit azután a hangológomb állásával együtt feljegyzünk. Az így egyszer megtalált állomást azután bármikor újra beállíthatjuk, még pedig fütty nélkül, aminek szomszédaink, akiknek rádióvételét füttyülésünkkel nagyon zavarhatjuk, bizonyára örülni fognak.

Detektoros, mint hullámsapda

Előző számunkban leírtuk egy jó detektoros készülék elkészítési módját. Ezt a készüléket minden változtatás nélkül hullámsapdának is felhasználhatjuk.

Hullámsapdát olyankor alkalmazunk, amikor valamely állomás — rendszerint a helyi adó — zavarja a rádióvételt, készülékünk pedig nem elég szelektív ahhoz, hogy ezt a zavart kizárjuk. Ilyenkor az antenna és a készülék antennakapcsa közé bekapcsoljuk a hullámsapdát, a készüléket a zavaró állomásra hangoljuk és a hullámsapdát addig szabályozzuk, míg a zavaró állomás hangja leggyengébb lesz, vagy eltűnik. Ekkor a hullámsapdát abban az állásban hagyva, készülékünket más állomásra hangoljuk.

Az e helyen ismertetett detektoros készüléket a következőképpen használjuk hullámsapdával:

Készülékhez

A detektort kihúzzuk; 2. a földet kikapcsoljuk; 3. a „föld” helyére a vevőkészülék „antenna” hüvelyét kapcsoljuk; 4. a készülék „föld” kapcsát földeljük; 5. a hullámsapda forgókondenzátorát addig szabályozzuk, míg a zavaró állomás hangja a leggyengébb lesz.

Egy nap életemből

Jönnek, jönnek a levelek A Mi Lapunk nagy pályázatára mindenfelől, az egész köztársaságból. Őszinte sorok, igaz vallomások az élet küzdelmeiről, kenyérharcokról, amelyeket fiatalok, szinte gyerekekemberek vívnak. Megsokasodtak a bajok, nehéz gondok ráncolják a fiatalok homlokát. A Mi Lapunk közreadja a leveleket, ismerjük meg egymást, férközzünk közelebb egymás szívéhez, hogy kölcsönös megismerkedés után tisztázassuk okosan, életrevalóan, hogy hát mi is a teendő. A Mi Lapunk pályázatára annyi értékes, komoly levél érkezett, hogy szeptemberben is folytatni fogjuk közlésüket. Októberben kezdi meg A Mi Lapunk a közölt levelek megválaszolását. Szakemberek, nevelők és egyetemi hallgatók fogják itt külön-külön részletesen ismertetni a megoldást a fiatalok leveleiben felvetődött aggasztó életkérdésekre.

Juniusi számunkban élénk és érdekesítő képet kapunk a fiatal pincérek életéről egy pozsonyi pincérfiú leveléből. A világhaború véres árnyai, elpusztult kedveseink emlékei elevenednek fel egy érsekújvári diák szomorú szépségű levelében. És egy beregszászi leveléből bepillantást nyerünk a vidéki osztályba zárt bejárók, huncut kisfiúk és komoly, gondbarázdás nyolcadikosok egyszerű életkörülményeibe és lelkivilágába. A pozsonyi, érsekújvári és beregszászi levél száz és száz dolgozó magyar fiút, ifjú életrobotost hoz közelebb — egymáshoz és önmagához. Pályázóink legnagyobb jutalma az a tudat legyen, hogy az álmok, az illúziók hamisfényű világából életre, valóságra, tulajdon helyzetük nehéz kérdéseire ébresztették a kisebbségi magyar ifjúságot.

III.

A pincérfiú jelentése.

Reggel hatkor kell felkelnem. Most aztán úgy, ahogyan vagyok, csak piszkos ruhában eszem, megmosakodom. Sietek a munkámat elvégezni, mert már nyolc órára mindennek rendben kell lennie.

Ez a munka bizony nem tetszik, mert eléggé piszkos. A sok cigaretta úgy rá van száradva a hamutálcára, hogy bizony mire eltakarítom, beleizzadok. Aztán jön a poharak, márványasztalok mosása. A poharakkal egy-kettőre végzek, mert azokat forró vízben jól le lehet mosni; de a márványasztalokkal nem vagyok megbékülve, nem is az asztalokkal, hanem azokkal a vendégekkel, akik odafirkálnak, rajzolnak. Ez egy olyan rossz szokás a vendégeknél, különösen a sok rendetlen egyetemista diákoknál, akik nemcsak hogy a kémia összes képleteit jegyzik ide fel, de mindjárt képeket is rajzolnak hozzá. Van itt tüdő, máj, szív, csak tisztaság nincs. Ha mindezt elvégeztem, már csak a székek letörlése van hátra. Ezzel aztán elvégeztem reggeli munkámat.

Most két órai pihenés jön 10 óráig. Ezalatt egy kicsit lustálkodhatunk. Én pihenés közben mindig ki szoktam nézni az ablakon. Hogy ezt félre ne értsék, el kell mondanom, hogy milyen a mi hálószobánk, akarom mondani, a hálótermünk, mivel hogy tizen alszunk benne. Terjedelme azonban nem felel meg egy teremnek: hosszúsága 6, szélessége 3 méter. Ugye csodálkozol, hogy is fér

ide be tíz ágy? No mindjárt megmondom. *Tudod, a főnököm nem buta ember, ő nemcsak a szobák szélességét és hosszúságát, hanem a magasságát is kihasználja. Ő — akárcsak Bata — mindent egyszerűsít. Emeletes ágyak vannak itten. Egymáson két ágy. Így tehát csak öt ágyat kellett elhelyezni és följük másik ötöt.*

Én az első emeleten lakom (t. i. az emeletes ágyon!) és így nem kerül nagy fáradtságba, hanem egyszerűen hasrafekszem az ágyamon és máris szép kilátásom van az utcára. Igaz, sokat nem látok, mert ezt is olyan ravaszul osztották be, hogy minket pincébe tettek. Talán azért, mert a pincérhez jobban is passzol a pince, mint a földszint. Így, mint gondolhatod is, *a pincéből alig láthatok mást, mint lábakat.* Ilyenkor aztán elmerengek azon, hogy minek is jöttem e szakmához. Mennyivel jobb lenne most ebben a gyönyörű időben kint sétálni mint régen, amikor még nem voltak kötelességeim. De csakhamar megbékít az a tudat, hogy majd egyszer én is sétálhatok megint, de már nem mint pincér, hanem mint független, szabad ember. Csak ez tart vissza az elkeseredéstől.

Látom egykori barátaimat, ismerőseimet elmenni az ablak előtt. Szeretnék hozzájuk szólni, de nem lehet, lenéznének. Ellennék én órák hosszát az ablaknál, de nem lehet. Kí kell felelnem a ruhámat, megmosakodni, stb. Ruhánk igen kényes, nem fekete, hanem világoskék. Itt a pincertanoncok világoskék egyenruhát hordanak. Olyanok vagyunk benne, mint valami tengerész-kadétok.

Három aranyos fényű gombsor elől. A kabátnak kemény gallérja felgombolós, aranszegéllyel. Az egész ruha feszes, olyannyira, hogy ha erősebben kifesziteném a mellem biztítók, a gombok mind leszakadnának róla. — Nos, ha leöntöm magam fekete kávéval, hát van mit pucolnom!

De már megint dolgozni kell mennem a kávéházba, a placéra. Így hívjuk mi azt a helyet, amelyet más szakmában más helyeknek neveznek. Itt jön ám a hadd el hadd! S nincs megállás, csak az ebédnél és a vacsoránál.

Mielőtt nem voltam itt, mindig irigyeltem azokat a pincérfiúkat. Milyen jó is lehet nekik ott az asztalok közt jönni menni. Itt ott helyes kisleányok csillogó szemébe nézni. Ezt megismerni, azzal kicsit elbeszélgetni és nem kocsit húzni, dolgozni hidegben, mint más sokféle szakmánál.

De csalódní kell. Elvégre nagyon jó lenne az ember sorsa, ha minden úgy történnék, ahogy azt elképzeli. Itt ugyan melegben vagyunk, de sokszor inkább szivesebben dolgoznék kint a hidegben, mint ebben a füstös kávéházban izzadni és mérgeledni. El se képzeled, hogy nemely ideges vendég hogy tud meggyötörni. Alighogy kiszolgáltam egy vendéget, már csörög a poharán a másik és kiabál: „Kérem, micsoda rend ez? Már egy órája ülök itt s még egy ujságot se kaptam!” Pedig csak néhány perce, hogy leült. A percekből órákat csinál. Aztán, hogy a vendéget megbékítse, nekem esik a főur és velem kezd pörölni. Van olyan vendég is, aki folyóiratot akar, de nem egyet, hanem egy egész halommal, mert sokat akar látni. — feületesen. Stb.

Végre elérkezik a dél. Megyünk ebédelni. Az ebéd egyszerű, leves és hús. Előételül szolgál az a sok mérgeledés, amit az ember lenyelt a vendégektől. Ha ez nem volna, még éhesek is lennénk. De így még ez sem csúszik le jóízűen. Ezt a három fogásos ebédet egy fél óra alatt kell elfogyasztani. De már párszor megesett, hogy az előétel nagyon dús volt s attól jóllakottan — a húshoz nem volt már étvágyam.

Gyakran nézem az órát, hogy mikor lesz vacsora; nem mert éhes volnék, hanem akkor már csak 5—6 órát kell még dolgoznom, ami már gyorsabban szalad el, mert zene is játszik s a munka könnyebben megy. Aztán aludni megyek. Fáradt testemmel ágyamra dőlök, de aludni még sem tudok. Eszembe jut Arany János „Fiamnak” c. költeményének ez a sora: „Mával is fogott a földi kín.”

(Pozsony)

Schrank Béla pincér.

IV.

Küzködik a hadiárva.

Érsekujvárból járok minden nap Komáromba az ottani egyéves továbbképző tanfolyamra. Egyszerű, szegény fiú vagyok. Leírok egy napot életemből a sok, keserves, nélkülözésekkel teli nehéz napjaim közül.

Az óra csengése felzavar almomból. Feleldek. Lampát gyújtok és sietek otlozködni. A szobám hi egy A mos-dashoz a vederből vizet mergetek, melyet vekony jogreteg von be. Fölveszem a nagy kabatomat s mar is indulok. A világy-lampák ilyenkor még küzdenek a rajuk nehezedő sötétséggel. Hideg szél fúj s előre hajolva igyekszem az állomás felé.

Agyamban egymást üzik a gondolatok. Mind-egyik újabb és újabb fájdalom. Szeretném magamtól elhessegetni őket, de újra visszatérnek. Fájgondolködni. Vajjon miért kell nekem ily fiatalon ennyit szenvedni? Miért kell látnom szegény anyám fáradt szeméit könnyben úszni? Miért? Miért? Feleletet nem kapok, csak a hideg szél zúg rá kétes szavakat.

Eszembe jut atyám. A világháború áldozata lett. Elvérzett ott künn a harcmezőn mint „hős” és én itt maradtam árván, elhagyatva. Elöttem van az alakja. Rajta katonauiformis. Búcsuzik tölünk. Szemében könnyesepp úszik. Karjára kap. Megsimogat. Megesókol. Biztatja anyámat.

— Ne sirjatok. Gyözünk s visszajövök. Fogok dolgozni. A fiam kitanítatom. Boldogok leszünk.

Arcán látni, hogy maga se hiszi, amit mond, de csak biztat. Kint sejtelmes éj van. Esik, villámlik, menydörög.

— Ne kíséjztek ki, ne gyertek velem, — mondja anyámnak, — maradj itthon, mert a gyerek megázik és meg talál hűlni.

Anyám nagynehezen enged és mi itthon maradunk. Elment s többé vissza se jött.

Másnap hallottuk egy asszonytól (kinek szintén elment a férje s a vasútra kíséjtte), hogy látta az apámat a kocsí ablakában révedező, könnyes szemmel, mintha valakit keresett volna.

— Szegény ember! Amint engem meglátott, odahívt és azt mondta, hogy mondjam meg a feleségének, hogy esókolatja őt és a gyereket.

— Én érzem, hogy többé nem jövök haza. Mi lesz a szegény feleségemmel s a szegény fiammal? Mondja meg, kérem, hogy vigyázzon magára és a gyerekre. Mert én már többé . . .

— Többet nem értettem, mert az induló vonat zakatolva elnyelte a hangot, — mondta az asszony.

Mi biztunk, éldegéltünk, míg egyszer csak jött az értesítés, hogy apám meghalt. Anyám félörülten tépve haját jött haza a városházáról, ahol a hírt tudtára adták s ahol el is ajult. Ezután hónapokon keresztül sirt, sirt, csak sirt.

Ezen is keresztül estünk s a ránk nehezedő, sulyos életküzdelem elfelejtette velünk a fájdalmat egyidőre s kiragadta a fájó, érző szívet. És most itt vagyunk szegényen. Vergődünk az élet nehéz küzdelmében . . .

Megérkeztem az állomásra. Az óra félötöt mutat. Beszállök a vonatba, ahol ma nem fütöttek. Behúzódök egy sarokba s próbálok elaludni. Lehunyom szememet. Képzetelemben rémek kíséjtenek, látom atyám haláltusáját. Mire fölbrádtam,

ökölbe szorult a kezem.

Megerkeztem. Fáradtan vonszolom magam az iskola felé. Reggel hat óra. Ilyenkor szokta a pedellus kinyitni a kaput, ha el nem nyomja az álmot. Ilyen esetben kint kell várni a kapu előtt sokszor a legnagyobb hidegben. Ma rendkívül friss az öreg, mert már nyitva a kapu, mire odaérek. Felmegyek az osztályba, levetem a kabátomat s leülök tanulni. Nehezen megy. Istenem, valamikor milyen könnyedséggel tanultam. Ma minden mondat egy súly, melyet nem vagyok képes fölemelni. Össze vagyok törve testileg-lelkileg. A napi korai utazás nagy energia pazarlást von maga után s tehetatlenné tesz.

Félnyolc. Elfogyasztom reggelimet. Nemsokára kezdődik az előadás. Az iskola lefoglal a maga számára egészen egy óráig. Ilyenkor elfogyasztom a magammal hozott szegényes ebédemet s készülek a délutáni órákra, melyek rendszerint ötig tartanak. Öt után elvégzem a másnapra szóló irvi-írómat s félhétkor vonattal indulok haza. A kocsi, ahová beszállok, telve van nehéz, kerges kezű, gyűrt arcú, sovány munkásemberekkel, akik napi nehéz munkájuk után igyekeznek nyomorgó családjuk körébe, a penészszagú falusi házakba. Magamra hagyatottságomban igyekszem közelebb férkőzni hozzájuk, azokhoz, kik életem osztályos társai, akik annyira a szívemhez nőttek. Beszélgetnek a munkáról, a nyomorról, a nincstelenségről. Minden egyes szavuknak van súlya. Szeretnék hozzájuk szólni, de érzem, hogy én kicsi vagyok hozzájuk képest. Hiszen az ő keserű életük az enyém is. Csak hallgatom őket. Egyhangu beszédjük dallá, szomorú éneké válik és szívembe markol.

Késő este érkezem haza. Lefekszem, mert holnap újra négy óraker kell kelnem, hogy mindent elülről kezdjek.

Ime, egy fiatal fiú élete, aki tanulni akar. Minden napom így telik el. Szórakozásról szó sem lehet. Csak a vasárnapnak örülök, amikor kialszhatom magamat. Így élek és törtetek előre, amíg birok, mert bennem van az élniakarás, a célokért való küzdés, az anyám iránti szeretet és a bennem élő emberek összes tájdalma.

(Érsekujvár)

Oriskó István diák.

V.

Bejárók sorsa kenyér és szalonna.

A diák napjai több-kisebb változással egyformák. Kivétel csak a vakáció. De ez meg kevés. Nyolc, esetleg kilenc-tíz éven át állandóan ugyanaz a program. Én is már nyolcadik éve végzem gépiesen ezt az életrendet, amelyet még mint első gimnazista szoktam meg. A változás legfeljebb annyi, hogy most többit tanulok s igyekszem megfigyelni a körülöttem lefolyó élet apró, kis változásait s ebből következtetni próbálok a nagyobb kiterjedésű, nagyobb felületű életre.

Bulcsuban lakom. Ez egy kis falu, három

kilométerre Beregszásztól, ahová már nyolcadik éve állandóan gyalog járok be a gimnáziumba. Nagyon ritkán esett meg, hogy valami szekérre felkaphattam volna, ami különösen sáros időben, nagyon jól esett volna. Beregszász és Bulcsu között csak mezei út van, melyen már egy kis eső esetén is bokáig ér a sár. Még rosszabb az út ősszel. A sok esőzés annyira feláztatja az amugy is puha földet, hogy azon szekérrel közlekedni lehetetlen. És ezt az utat járom én már nyolc éve több-kevesebb jókedvvel. Mig kisebb voltam, nem bántam, ha a cipóm sáros volt. De később a táskámban már egy teljes cipőtisztító felszerelést hordtam, hogy az iskolában egy erre alkalmas helyen megtisztítsam a cipőmet a sártól. Az út egyébként jó, csak járón poros, tavasszal-ősszel sáros és télen sok rajta a hófúvás.

Átlag reggel hatkor kelek. Hét óraker indulok, miután a táskámba bepakkoltam a könyveim mellé az ebédemet is, mert hetenként ötször délutáni órákra is ott kell maradnom. A délelőtti órák után a „vidékiek osztálya”-ba megyek. Ott meg-ebédelek s tanulgatok a délutáni órákra. De a vidékiek osztályában nemcsak magam vagyok. Van ott még vagy nyolcvan tanuló, fiúk, lányok, akik szintén vidékről bejárók, azzai a különbséggel, hogy ők vonaton jöhetnek. Egyik-másik még a messze Királyházáról is bebátorodik.

Közvetlen egy óra után érdekes képe van a vidéki osztálynak. A táskákból a padokra kerülnek a papírsomagok. Kenyér, szalonna, lekvár. Akik hazulról nem hoztak ebédet, megfognak három-négy kis fiút, papirosra felírják, hogy mi kell s elküldik őket a városba bevásárolni. A papirosra csak a neveket írják, az étlap mindig ugyanaz: ötven fillérért félbarna kenyér és ötven fillérért szalonna. Az egész ebéd csak egy korona. Mellékes, hogy milyen ebéd, csak a gyomor győzze ezt öt-hat nyolc éven át. Ebéd alatt egy árva szó sem hallatszik. Utána tanulni kellene, mert este 5-6 óra után otthon a meleg vacsora után az ember eltikkad és álmos.

Amig mindenki el nem készíti az írásbelijét, meglehetősen csend van és a vigyázó, egy tekintélyes nyolcadikos, nem működik. De amikor a kicsikék elvégezték feladataikat, felszabadul bennük a délelőtti gúzsbakötött jókedv, melyet ártatlanul, őszintén a falujokból hoztak magukkal s kezdődik a padon az öt kockával való játék, mint falun a zöld gyepen a kislányoknál. Ilyenkor, akár akarjuk, akár nem, félbeszakad a tanulás. A lányok kézimunkáznak. Nekünk háromnegyed kettőig nem szabad elhagynunk a vidékét, még a folyosóra sem szabad kimenni, hogy ott nyugodtabban lehessen tanulni.

A délutáni órák nem kellemesek. Kinek is volna kedve tornázni, tanulni olyan „fejedelmi” ebéd után. Sokszor irigykedve hasonlítom össze magamat városi osztálytársaimmal, akik melet ebédelhetnek, diványra dülhetnek, rádiót hallgathatnak, ujságot olvashatnak.

A délutáni órák után megint gyalog nekivágok az útnak hazafelé. Akik vonaton indulnak, csak később mennek, este hét óra felé. Otthon megeszem a délről eltett ebédemet. Aztán tanulni kellene. Fogom a könyvemet, nézem és lassan — elalszom. A gyaloglás kifárasztott. Alszom hát vacsoráig. Akkor megmosakszom és vacsora után 2—4 óra hosszat komolyan tanulok.

Másnap újra kezdődik minden előről. S ez így megy nyolc éven át állandóan, változás nélkül. De nem sajnálom, nem bánom ezt az életmódot. Megszoktam már. A kisebb fiúk mindezt még játszva, kacagva végzik. Nem sejtik még, hogy jókedvük mögött egy hatalmas probléma rejtőzik. Nem tudják, hogy nekik kellett az iskolába jönniök, hogy a muszáj hajtja őket a vidéki osztályba az egyre kisebbedő holdak miatt s mivel nem lehet más, vagy inas, vagy diák. Mikor 5—6 év múlva lekopik a gyermeki jókedv, meglátják az életet és észreveszik, hogy keserves dolog éveken át ebédre csak kenyeret és szalonnát enni s nagyon rossz fáradsan tanulni. Lassan rájönnek, hogy a Gárdonyi faluja milyen messze van és más életnek kell kezdődnie.

Mi nagyobbak ezért engedjük szótlanul játszani a kicsikéket kockával a padon. Hadd játszanak, mi is játszottunk valamikor, míg nem tudtuk, hogy az élet milyen bestia vérszívó, örömet rabló. Egyedüli vigaszunk, hogy ez nem fog így menni örökre. Valaminek történnie kell!

(Beregszász)

Ilku Pál
nyolcadikos reálgimnázista.

A pályázat jutalmai

szeptemberben kerülnek kiosztásra. A *Mi Lapunk* szeptemberi száma közli a pályázat jutalmazottjainak nevét. Értékes magyar könyvek mennek szét mindenfelé, annál is inkább, mert a pályázók leveleiből állandóan kicseng a refrain: tanulni, olvasni szeretnék. Művelődni akar az asztalossegéd, a pincér, az ifjúmunkás, az ipariskolás, a diák, minden fiatal ember. És hiányzik a pénz; hiányoznak a korproblémákat felvető könyvek. A könyvjutalmak szétküldése összel történik, de a *Mi Lapunk* gondoskodik arról is, hogy levelezői, a pályázat résztvevői hasznosan és szépen tölthessenek el legalább egy hetet e nyáron a szabadban. Eleinte csak arról volt szó, hogy a legjobb pályázók vehetnek részt ingyen nyári néprajzi és népismereti vándorlásainkon. Örömmel jelenthetjük, hogy ezeken a vándorlásokon a részvételt tiz pályázónk számára tehetjük lehetővé. A *Mi Lapunk* ez idei nyári vándorlásán ingyenes helyet kap: Balga László diák Ipolyság, Csontos István gyógyszerész-gyakornok Bártfa, Demjén Ferenc diák Beregszász, Ilku Pál diák Beregszász, Menyhárt László diák Rimaszombal, Orisko István ipariskolás Érsekújvár, Schrank Béla pincér Pozsony, Skrada Márton asztalossegéd Rozsnyó, Szabó Géza asztalossegéd Pozsony és Tóth István diák Ipolyság. A tiz pályázó vegye figyelembe a *Mi Lapunk* mostani számában külön kiírt nyári vándorlási felhívást és jelentkezéské kellő időben. Ha valaki bármely oknál fogva a vándorlásra részt nem vehet, úgy jelentse ezt be s ekkor, hogy kárt ne szenvedjen, szeptemberi könyvkiosztásunknál más jutalommal kárpótoljuk.

Jó munkát!

Nyári néprajzi és népismereti vándorlások

A *Mi Lapunk* olvasóinak alkalmuk nyílik augusztus havában egy hetes vándorlásra résztvenni szakképzett néprajzi és népismereti vezető irányítása mellett. Az egy hetes vándorlás részvételi díja 100 kor., ebben a vasúti költség is bentfoglaltatik. Jelentkezési feltétel: szülői beleegyezés írásban, egyszerű és célszerű vándorlási ruha és felszerelés, magyar anyanyelv és betöltött 14 év. A jelentkezés levélben történik a *Mi Lapunk* címére. A jelentkezések július 15-ig küldendőek be. A résztvevők száma és lakhelye szerint alakított kisalföldi, garamvölgyi, ipolyvölgyi, gömöri, idavölgyi, bodrogközi és tiszaháti csoportok tagjai levélben prospektust és útmutatást kapnak pontos adatokkal helyet s időt illetőleg. A vándoroknak kötelezniük kell magukat arra, hogy vándorlási élményeiket, néprajzi és népismereti felismeréseiket tanulmányaikba illesztik s úgy az iskolában, mint az ifjúsági mozgalmakban (önképzőkörben, cserkész-csapatban, tanoncc egyesületben) otthonmaradt társaik javára értékesítik.

A nyár a kisebbségi magyarság földjének és munkájának megismeréséhez vesse el egész ifjúságunkat!

Jó munkát!

A MI LAPUNK KÖNYVESPOLCA

Az ismertetett könyveket kiadó-hivatalunk szívesen beszerzi, Portót nem számítunk.

Rovatvezető:
FENYVES PÁL dr.

Ismertetési példányok e rovat vezetőjének címére is küldhetők: Budapest, IV., Egyetem-utca 4

Diákvilág. [Kiadja a Magyar evangéliumi Diákszövetség. Szerkesztik: Nagy László, ifj. Biebrauer Richard, Virágh Sándor.] — *XXI. évf. 8. szám.* — Jelmondata: „Ut omnes unum sint.“ A Magyar Diákok Pro Christo Szövetségének havi folyóiratának programja: „Elvezetni a magyar főiskolás Diákságot Krisztushoz és munkálni ezen az életét odaszentelt diákságon keresztül Isten országának eljövését. A lap hivatása tehát kettős; egyfelől megéreztetni valamit Krisztus személyiségének szépségéből és gazdagságából, másfelől rámutatni azokra a konkrét feladatokra, melyek az Ő követőire várnak — kulturális, gazdasági szociális, nemzeti és nemzetközi téren egyaránt.“ — Érdekes levelet intéz a szerkesztőhöz *Sebestyén Géza* a lap jelenleg legkomolyabb problémájáról. „Ez a probléma a következő: a Diákvilág mai formájában részben igen szívós belmissziós lap, részben pedig ugyan-csak szívós kultúr szemle, de lényegileg nem diáklap. Evangelizálnak benne, szembe néznek a magyarság, társadalmunk stb. problémáival — de nem a diákok. Egyszóval: nem a diákok írják a Diákvilágot. Helyes-e, célravezető e ez? A felelet szerintem nem lehet igenlő. Igen egyszerű és célravezető dolog lenne a diákok írta Diákvilág, ahol az evangéliumi diákság nézne szembe az elébe meredő problémákkal, vitatná meg a felmerülő kérdéseket s mondaná meg a véleményét a vele kapcsolatba került dolgokról. Általában diákok néznek az ő szempontjaik szerint az őket körülvevő életet.“

Erdélyi fiatalok. [Romániai magyar főiskolás lap. Szerkeszti: László Dezső.] — *II. évf. 4 szám.* — „A régi és az új magyarság harca“ címen Móricz Zsigmondnak a konzervatívokkal folytatott vitáját ismerteti *Dr. Jancsó Elemér*, majd így vonja le a tanulságot: „Az erdélyi magyar ifjúság az irodalmi vitákon rég túl van már. Nem ül tel sem a konzervatív, sem radikális jelszavaknak. Nem el a multban és nem szalad a messze jövő felé. A jelen érdekli, az a jelen, amelyik egész súlyával ránehezedik és megsemmisítéssel fenyegeti. Tizenkét év alatt megtanulta, hogy ne a szép szónoklatoktól várja sorsának jobbratfordulását, hanem azoktól az eljövendő megoldásoktól, amelyeket ő is lázasan keres égető társadalmi sebeink meggyógyítására. A történelem könyörtelen vihara vonult el felettünk, de mi nem siránkozunk ölbetett kezekkel a romok felett, mert érezzük izmainkban a lendítő akaratot egy új és szociálisabb magyar élet kialakítására. Az erdélyi magyar ifjúság Ady Endréből indult ki és sokat tanult Szabó Dezsőtől és Móricz Zsigmondtól. De az ő szellemük csak kiindulópont számukra, nem pedig meg-

merevedett azokban a formákban, amelyeknek lelkét csak ők tudtak adni. — Kettős fronton küzdünk. Egyrészt harcolunk politikai és kulturális jogaink megadásáért a hivatalos hatalommal, másrészt szembeszállunk azokkal is, akik kisebbségi jövőnket nem a munkára, hanem légvárapokra építik. Üres ábrándozás helyett ezért fordulunk a néphez és a munkássághoz, mint a magyar társadalom két legnagyobb dolgozó pilléréhez. A velük való találkozásunk és megismerkedésünk fogja kialakítani azt a szociális világnézetet, mely egyedül lehet megmentője a mai nemzedékünknek.“

Református Diákmozgalom. [A Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségének lapja.] — *VII. évf. 9. szám.* — *Dr. Imre Lajos* „Az ifjúság feladata“ címén a lelki elmélyülés szükségességét hangoztatja: „Az ifjúságnak van általában feladata, de azt a feladatot a mai időben különösen színezi és meghatározza, nehezebbé teszi és végzetesebbé az a világválság, melyben vagyunk. Ennek a helyzetnek, hogy ma mindenki az ifjúságról beszél, mindenki attól várja a jövőndőt és a megoldást, magára az ifjúságra nézve kétségtelen előnyei, de eltitkolhatatlan kísértései is vannak. Az előnye abban áll, hogy többet gondolnak az ifjúságról, jobban megbecsülik ezt az életformát. Igyekeznek lehetőbbé tenni az előkészületét, úgy, hogy az a nemzedék, ha egyszer munkájához látott, ebben az önmagából kiabrandult és magával meghasonlott világban, sokkal kevesebb ellenállást fog találni, mint bármelyik a megelőzők közül. De súlyosak ennek a helyzetnek a kísértései is. Az általános érdeklődés, sőt hódolat, mely körülveszi, arra indítja, hogy magát befejeztetnek, a megoldás birtokában levőnek gondolja, szakítson a küzdelemmel és önemésztéssel s a boldog világmegváltók sorába iktassa magát. Az a tény, hogy vannak olyanok, akik látva az ifjúságra való gondolat jelenségét, akár üres divatból, akár a saját maguk igazolására, hogy senki se tarthassa őket elmaradtaknak, hízlekednek az ifjúságnak, jelszavakkal árasztják el, igitkeznek megragadni az ifjúságban azt, ami annak legértékesebb vonása, ami benne oppozíció és ellenmondás s így kivetkőztetik kereső, telfele néző, magas célokért küzdő jellegéből. Az ifjúság mai legsúlyosabb problémája az, hogyan tudja e kísértéseket kikerülni, hogyan tudja magát megóvni attól, hogy mikor mindent alapjaiban akar megragadni, ne jelszavak és üres szólamok kergetője legyen, hogy amikor a legmélyebbre akar hatolni, meg ne álljon egy látszatigazság s egy tetszetős, mert vakmerő és radikálisnak látszó frázis mellett. Az igazi ifjúság ezekben az időkben áhitatos, szent elmerüléssel kell, hogy

figyelje, mit akar Isten vele, milyen célt közölt ki eléje, és igazi lelki aszkézissel igyekezzék megszabadítani magát mindentől, ami gondolatait másra, mint erre az egyetlen fontos dologra foglalná le.

Magyar Tanoncok Lapja. [Kiadja az Alföldi Magyar Közművelődési Egyesület. Felelős szerkesztő: Dr. Ábra Nagy János.] — *II. évf. 9. szám.* — „A magyar cserkészek nagyrésze tanonc”, ez a címe *Ráczkevey Eötvös Sándor* cikkének; ebből megtudjuk, hogy Magyarország 33,500 cserkésze közül, akik 579 csapatot alkotnak, kerek számban 11,000 ezer nem diák, nagyobb részben tanonc. — *Fenyves Pál dr.* „Beszélgetések” című vezetőcikkéből is legyen szabad néhány sort idéznem: „Nagy felelősséget hordozunk vállainkon. A Magyar Tanoncok Lapja úgy érzi, hogy helyt kell állnia a jövőendő magyar iparosok és kereskedők előtt. Helyt kell állnia, egyszer majd számot kell adnia. Vajjon megtett-e mindent, ami erejétől tellett? Vajjon szerette-e a magyar tanoncokat szívének egész melegevel? Vajjon törődött-e velük, segítette, bátorí-

totta-e őket mindég és mindenütt? Mutatott-e utat a tétovázóknak, ellátta-e jótanáccsal a kérdezősködőket? Szabad perceikben igyekezett-e szórakoztatni, mulattatni a munka után édes pihenésre vágyakozókat? Méltók voltunk-e mindenkor olvasóink bizalmára, szeretetére és ragaszkodására? Komoly és nagy kérdések ezek. Válaszul komoly és erős parancsot diktál a lelkiismeret. Lelkiismeretünk, felelősségérzetünk kemény elhatározást értelt meg bennünk. Ör helyünkön kitarunk! Értetek, veletek dolgozunk magyar tanoncok!” *drf.*

Beküldött könyvek.

Gyallay-Papp Zsigmond: A nép és az intelligencia. Az Erdélyi Fialatok falu-füzetei. 1. szám. — **Bánati Oszkár:** Fialat Ritmusok. Versek. Szeged. — **Erdőházi Hugó:** Térkép. Versek. Komárom. — **Holitscher Artur:** A viszontlátott Amerika. Fordította: Sas Andor. Munkács. — **Koszorú.** Az 1931-es magyar könyvnap könyve. Budapest. A szlovenszkoí, erdélyi és vajlasági magyar elbeszélők és kritikusok antológiája

ÖNKÉPZŐKÖRI MUNKA

A **Tompa Mihály önképzőkör** (Rimaszombat) az 1930—31-iki iskolai évben a buzgó tisztakar és lelkes tagok közreműködésével figyelemreméltó munkásságot fejtett ki. Felolvasások, előadások, szavaltatok, eredeti költői és prózai kísérletek, zeneszámok előadásai szerepeltek a napirenden, A sok számú műsorból különösen kiemelkedtek: Weinberger László VIII. o. t., ifj. elnök, előadásai (Petőfi és Arany barátsága, Heine szerelme), Szilassy István VIII. o. t. szavaltatai Ady és Heine költeményeiből, Singer Leo VIII. o. t. novellája (Egy szegény gyermek története) és Ady-szavaltatai; Petrusz Béla VIII. o. t. szabad előadása (Emlékezés Kisfaludy Károlyról); Káposztás László VIII. o. t. Tompa verseinek szavalása; Glück Tibor VII. o. t. felolvasása (Murány vára); Smál Jolán és Szokolay Dóra VI. o. t. igen precíz zongorajátékai; Kertész Dénes V. o. t. ügyes dolgozata az ősmagyarokról, stb. A kör tagjai ezenkívül ellátták az iskolai ünnepélyeket műsorral. Az önképző énekkara Zittkó Ferenc tanár vezetése mellett többször sikeresen szerepelt nyilvánosan. Báthory Andor tanár elnök szakavatott vezetése alatt sikeres évi munkára tekinthet vissza a kör. Évzáró ülést gazdag és változatos műsorral a napokban fogja megtartani.

Kolmonth József VII. o. t.

A **Czuczor-önképzőkör** (Érsekujvár) hatodik gyűlésén Varga Imre VIII. o. t., alelnök, elnöklete alatt a gyűlés tárgyát Ady Endre verseinek szavalata és verseinek és novelláinak ismertetése képezte. Eröss Gábor VI. o. t. „Petőfi és Ady nemzeti költészete” címen értékes felolvasást tartott. Ölvédy János VIII. o. t. elszavaltta Ady „Prologus” és „Felszállott a páva” című költeményét. Drien Károly VIII. o. t. „Ady proletár versei” címen érdekes tanulmányát mutatta be. Vas Lajos VIII. o. t. Ady novelláit ismertette. Dancsi József VIII. o. t. Ady istenes verseiről, Szlovák Imre VIII. o. t. „Ady életszeretete és a pénz” címen irt dolgozatát mutatta be. — A május 9-én tartott hetedik és utolsó gyűlését

a kör antimilitarista célnak szentelte. Csicsátka József VIII. o. t., elnök, a háború erkölcsi és anyagi következményeiről szóló megnyitójában. Vas Lajos VIII. o. t. „Gondolatok a világháború után 12 évvel” címen szabadelőadást tartott. Dancsi József VIII. o. t. „A mult és jelen” című dolgozatát olvasta fel. Különösen szép nyelven rajzolta a pogány magyar multat. Eröss Gábor VI. o. t. Ady verset adott elő. Löffler Alice VII. o. t. „Az ifjúság és a háború” címen tartott felolvasást. Jelinek Gyula VII. o. t. „A technika és a háború”, Ölvédy János VII. o. t. „Kapitalizmus és háború” című dolgozataikat mutatták be. A kör egész évi munkássága mélyenszántó és mindig egy-egy eszmekörnek volt szentelve.

Jelinek Gyula VII. o. t. jegyző.

A **Czuczor-önképzőkör** (Komárom) márciusi gyűlésén Vlcsek Ferenc megnyitó beszédében a szlovenszkoí magyar kisebbségi sorsról beszélt. D'Elia Ferenc ügyes zongorajátékával kellemes meglepetést szerzett. Neuwirth Béla „Ady magyarsága” című felolvasásában a nagy költő egész életét kitöltő fajszeretétet rajzolta. Wojtovitz Richárd zongorán Rubinstein egyik darabját adta elő. Nagy Béla — a százéves forduló alkalmából — Kazinczy nyelvújító érdemeit méltatta. Lengyel Klára zongorán előadott kedves darabjával szórakoztatta a hallgatóságot. Czéher József „modern természettudományok” címen tanulságos előadást tartott. — Az április 26-iki gyűlésen Vlcsek Ferenc a mai szlovenszkoí magyar irodalmat ismertette. D'Elia Ferenc „Szabolcska Mihály költészete”-ről tartott felolvasást. Römer Sándor „É zak felé” című felolvasásában a sark-utazók szenvedéseit ecsetelte. A VII. osztály szalózenekara Waldteufel „A korcsolyázók” című darabját adta elő. Zoltán György Petőfi és Ady verseket szavalt. Hofer Jenő bírálta Viplak Vince versét. Nagy Jenő „Komárom szociális viszonyai”-ról c. felolvasásában a komáromi nyomortanyák és lakóinak szomorú sorsát írta le. Zombory Jenő Viplak Vince „Gyalog” c. versét bírálta. *Nagy Béla VII. o. t.*

REGŐS NEMESSÉGBY

Megyünk Istenországába felé . . .

Megyünk, tömegesen, virágokat szórnak az útra.
Bennünket Jézus lelke vezet,
Ima réten, kristály-berkeken:
Meglátjuk, ki terítget kezét,
Oh véreslelkű bakók, ki hörög fel a vértanúkra . . .

Testvér, te az árvaházban dideregsz és már nincs
Számodra éltető hús-falat,
Mert felfalják naplopó szép
Harasztok s pirkadt Virradat
Salakot hoz, mert ácsorgóknál dörömböl a kincs . . .

Testvér, te a bányában vezekelsz csak néhány
Darab kenyérért s az arcod
Viasz-színű, a banyalég újra
Köhögtet és csúf harcod
A sírig tart, mert a föld gyomra csak betegséget hány . . .

Testvér, te az erdőben kopácsolsz, míg nem szünik
A lelkéd, mert éhező család
A hidegbe, a hóba, a viharok
Aláhajt, mert senki nem ád
Meleget s a koporsódra neved szegénységből betűzik . . .

Testvér, mi menetelünk némán s nem esünk belé
Sátán lábjaiba, mert velünk
Van Jézus, látnak szemünk
Lángban ég fehér szellemünk,
Mert, mi megyünk, megyünk, Istenországába felé . . .

(Érsekujvár)

E. Reső Zoltán
VIII. o. t.

Ki vagyok én?

Kálvária véres
Útját járom én,
Bolyongok szertelen
Bánat pusztákon,
Szenvedés rétjein
Kábultan, vakon . . .
És nem tud rám senki
Balzsamot, írt rakni:
Magam járok én!

Nem lát engem senki:
Titok vagyok én.
Az én lelkem hallgat,
Az én szívem nem szól.
E fény a szememben
És a bennem vélt kincs
Mind álnok, mind hamis.
S hazugság még az is,
Hogy itt járok én.

Mert csak Isten ismer
Engem, senki más.
Csak Ő tudja rólam,
Hogy mi bánt és mi fáj.
Mért csalja mosolyom?
Mért emészt vad viszály?
Törődött lelkemen
Mi vagdos szüntelen?
Mért nem vagyok más?!

(Érsekujvár)

Matus Ferenc
V. o. rgimn. tan.

A belső forrongás megkapó megnyilatkozása; csak az a kár, hogy nem rimes sorokra szedted mondani valódat. Úgy még erőteljesebb lett volna versed nyelve.

Az élet ostora

Végig korbácsolt rajtam az élet
Sóbaáztatott csipős ostora.
De nem bírta le a reménységet
S nem csüggeszthetett el engem soha.

Niagarázott rajtam az élet.
Rúgott, csapdosott mint rossz mostoha,
S már harangozott életemnek végét,
De a szemébe kacsagtam: soha!

Soha és soha! fátumos végzet.
Kemény neked a tatár-koponya.
Ceapásaidra csak harcra ébred
S bátran kiáltja, hogy nem, nem, soha!

(Ipolytás)

Dubovszky Károly
VII. o. rg. tan.

Az önbizalomnak megejtő, erős kifejezése párosítva ügyes verseléssel.

HIREK

A rozsnyói 3. sz. cserkészcsapat július hó elején a krasznahorkai vár melletti Mál-hegyen fog táborozni. A vezetőség szívesen lát résztvevőket. Az egész táborozási költség 20 korona, szakácsoknak (ha főznek) ingyen. Részletes felvilágosítással szolgál Vass József Rozsnyó, Váraljai-út 321.

Mennyi ember él a földön? A nemzetközi statisztikai hivatal adatai szerint 1910 óta erősen megsaporodtunk minden világháború dacára, 1600 millióról két milliárdra. Ázsiában él 900 millió, Európában 500, Amerikában 220, Afrikában 150, Ausztráliában és Oceániában 7 millió ember. Az európai országok ilyen sorrendben következnek egymás után: Európai Oroszország 115, Németország 62,5, Anglia 42,7, Olaszország 41, Franciaország 39,5, Spanyolország 21,3, Lengyelország 20, Románia 17, Csehszlovákia 13,6, Jugoszlávia 13, Magyarország 8, Belgium 7,8, Hollandia 7,6, Ausztria 6,5, Svédország 6, Görögország 6, Portugália 5,4 millió,

a többiek mind öt millió alatt.

A magyarság világstatisztikája. Egy magyar tudós beható és pontos statisztikai tanulmányok alapján az egész világon élő *magyar anyanyelvű* magyarság számát 12 millió és 80 ezerre becsüli, akik közül Európában 11,390.000 lélek, Amerikában 650.000 él. A mai Magyarországon a legújabb népszámlálás szerint a magyarság száma 7,856.000, amely számban nincsenek benne a más anyanyelvű magyarországi lakosok. Ausztriában 14.929, magában Bécsben pedig 10,327 magyart számolt az 1923-i osztrák népszámlálás. Az utód-államok legújabb népszámlálásai szerint Romániában 1,247.000, Csehszlovákiában 754.000, Szerbiában 472.000 magyar él. Franciaországban mintegy ötvétezer magyar van, Németországban 8416 és az 1926. évi szovjet népszámlálás 6300 magyart számolt meg Oroszországban. Afrikában 200*, Ázsiában 2500 és Ausztráliában 200 magyar él.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Olvasóinknak, barátainknak, munkatársainknak kellemes nyári pihenést kívánunk, azzal a kérelemmel, hogy az üdülés óráiban se feledkezzenek meg A Mi Lapunkról s küldjék be nyári élményeik leírását, a látott szép vidékek képét, hogy szeptemberben ezekből válogatva, társaik is élvezhessék szerzett tapasztalataikat. — **Munkatársainkat** egy kis türelemre kérjük, mert beküldött értékes írásaikat — anyagtörődés miatt — csak később közölhetjük. — **I. Gy. Ujvár.** Köszönöm! Előző jelentésem a májusi számból kiszorult. — **Orosz Gyula Munkács.** Póstán vesztetett el. A májusi számot újból elküldtük. Megkaptad? — **N. B. Komárom.** Nagyon helyes! Az önképzőköri munka nem merülhet ki egymás lehúzásában. A bírálók keressék elsősorban azt, ami szép és jó. Elismerni értéket mindig nehezebb, mint azt lebírálni. — **B. L. Ipolyság.** Karácsonyér c. versed költői vénáról tanuskodik, de a kidolgozás terjedős. Az egészet két versszakban lehetne elmondani. Próbáld meg! Az értetlenség és a szimbolizmus nem egy. A kettőt mély árok választja el egymástól. — **E. Z. Pozsony.** Kazinczyról írt cikked jó az önképzőkörbe. Értékesítsd majd ott. — **Acél.** „Várom a tavaszt” lendületes vers, csak nem elég kifejező. Egy sóhaj az egész, de nincs súlya. — **D. K. Cegléd.** „Bádog Krisztuskereszt” c. versed alkalmilag jön. Őszi este, Hegyi patak is jó. Verseid értékét általában emelné fegyelmzett verstechnika, mérték, rím, mert dallamosabbá válnának. **R. Z. Ujvár.** Kommentár nélkül is megértettem, de azért most is állom megjegyzésemet. Könyvedet örömmel várom. — **Gy. Juliska Töketeres.** Keresztretjvényed nem elég érdekes. Gyurikát veled együtt csókoltatom. — **H. S. I. Losonc.** Mindenki úgy szólit. Miért lennél te kivétel? Írásaidnak örvendek, mert nemcsak jól tanulsz, de nemesebb célok felé is törekszel. Csak előre! — **B. I. Huszt.** Jobbnál-jobb írással bőven vagyunk ellátva. Alig győzzük közölni. Ennek dacára csak küldje be szerzeményeit. Hátha bevál-

nak. — **Jócsik Lajos Ujvár.** Ferivel együtt ölelek. A meleg üdvözlést köszönöm! — **G. Gy. Komárom.** Verseid szimbolizmusa kissé erőltetett s a nyelv Ady-stilus utánzat, azonban igen érdekes és ha jobban fegyelmzed magadat, egészen elfogadható verset fogok tőled kapni. — **B. S. Losonc.** Mihelyt hely szorul, jön. — **Alkonyatkor.** A leíró versed igen hosszadalmas. A nyelv választékosságára, a rím jóságára törekedj. Kapok tőled jobbat is! — **Anyámhoz.** Felületesen adja vissza igaz érzésedet. A sorok hosszúságának megváltoztatása nincsen megokolva a szenvedély lobogása nélkül, Jobbat! — **Kepi Pozsony.** Nem baj! A meglévő kéziratok nagyrészt se hozhatom. Hol töltöd a nyarat? — **Sz. G. Pozsony.** Az egyforma beszédrészek nem jó rímek. Aki úttörő, az ne elégedjék meg az első virággal. Csak előre! **Menyhart L. Rimaszombat.** A dobsinai barlang mellől küldött lapot köszönöm neked és társaidnak, szíves üdvözlétem mellett. — **Sch. L. Prága.** Csak végy részt a szociográfiai vándorlason. Nem fogod megbánni. — **Munkatársaink** szíves türelmét kérem, hogy beküldött írásaikat nem hoztam eddig, de oly nagy az anyagtörődés, hogy teljes lehetetlenség, majd csak ősszel. — **Több levélre** és beküldött ifjúsági írásra a választ csak szeptemberben adhatom. Oly sokan keresnek fel, hogy alig győzőm elintézését írásaiknak. Bár az előfizetők pénze is így gyűlnék össze! — **Előfizetőinknek,** akik hátrálékban vannak, a mai számhoz csekket mellékelünk s kérjük, hogy most már haladéktalanul rendezzék tartozásukat, mert „rendnek muszáj lenni!” Kellemes nyári üdülést!

